

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933.A.

G
MAM
BER
G

No

12

Riigivanem Jaan Tõnisson.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 12

SISU:

P. Grünfeldt: Kui heliseb laul.
 Arnold Liiv: Laulame!
 P. Grünfeldt: Tulest tuld!
 Juhan Aavik: Laulupidu.
 Arnold Liiv: Istutan valgeid sireleid.
 Erich Friesen: Päikesepiste.
 Stephan Mc Kenna: Kõrvallaua
 jaures.
 Guy Pivert: Kevadelaul.
 Vilm v. Münchhausen: Lasud jää-
 merel.
 Jenny Kerecheny: Kuum veri.
 Michail Soshtshenko: Kojutulek.
 B. A. H. Schmidt: Vennake ja õeke.
 Jaan Lean: Sirelite aeg.
 H. Rikand: Külmi kevad.
 Aja Berg: Meeletu mees.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast.:

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr.	6.—
9 " (18 ")	"	4.50
6 " (12 ")	"	3.25
3 " (6 ")	"	1.75
2 " (4 ")	"	1.25
1 " (2 ")	"	— .70

Üksiknumber " —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr.	8.—
6 " (12 ")	"	4.25
3 " (6 ")	"	2.25

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Mõistatus Nr. 12 (270).

Seadnud Em. Gutmann

	aim	ü	hen	das	kesööt	
dus	ga					mu mis
mi		me	de	hin		mas
na		si	tu	ge		du
ai		hat	sa	da		ka
ko	man					da an
	du	pin	nal	mi	gi	

Missugune K. E. Sõõdi salm on siin peidus?
 Lahendada kuningakõnnaku abil.

Lahendus ilmub Romaan nr. 14 (272).

Lahendus Nr. 10 (268).

	21	2	13	24	
3		25	22		14
20	1	12	5	18	23
9	4	19	26	15	6
28		8	11		17
	10	27	16	7	

Alates Nr. 1. saame ratsamehe kõnnaku abil järg-
 mise K. E. Sõõdi luuletise:

Kuld.

Imeline muinaslugu
 Helgib sala üle maa:
 Mulla sees on palju vara,
 Palju kulda

Romaan

Nr. 12 (270)

Juuni 1933

XII. aastakäik

Kui heliseb laul.

P. Grünfeldt.

Mis on, mis Lasnamäe alt
keeb vägevalt ja võimukalt,
kui marutuule tormihund,
kui sõjahüüd, mis sõnastund,
kui kõu, mis pilvi pillutab
ja lahelaineid sillutab,
kõik uneuimast äratab
ja päiksehelgil säratab
nii pühalikul ilul, aul? . . .
See on me armas Eesti laul!

Sa läbista meid õiekuul
kui soe, pehme suvetuul!
Me rinnad tülist tühenda,
meid armastuses ühenda,
et vaibuks iga vaen ja riid

ja üksmeel nagu pehme siid
me hinged hellalt kokku kooks
ja meie jõu kõik uueks looks.
Oh ühenda me hinged aul,
õrn, pehme, palav Eesti laul!

Kas tulnud merelt me võimaalt
või mere tagant kaugelt raalt,
meid ühistunne siia toob,
uut vaimustust me hing siin joob.
Siin rauged raske aja rõhk,
siin muutub selgeks jälle õhk,
mis piirand meid kui udusond,
siin oleme üks perekond,
kes lauldes palub Jumalat:
Oh õnnista me kodumaad!

Laulame!

Arnold Liiv.

Võideldes, lauldes ja vabal ajal mängides jõudsime kord hallel Euroopa kultuurajaloo algpäevil Sarmaatia kaugetest ürglaantest ilusale Läänemere kaldale. Lauldes ja mängides oleme sellele mererannale aastatuhandeteks juurdunud. Esivanemate higi ja veri on selle paiga maailmas meile ilusamaks ja armsamaks kohaks muutnud... Kodumaa ranna meremuha, tema jõgede vulin, metsa tume, salalik kohin ja lindude laul on istutand meie rahva hinge aastasadade jooksul armastuse sädeme laulu ja muusika vastu . . .

Laulame! Laulame enda kui vaba rahva ürgjõust, ta noorusest, raskest minevikust

ja lootusrikkast tulevikust. Laul, olgugi vahel nukker, hoidis meie rahva hinge närtsimast, viis teda ka siis edasi, ligemale holgele tulevikule, kui olime käsist ja jalust seotult võõraste vaimlises ja majanduslises orjuses. Rahvalaulusse peitsime kurjel päevil enda vabaduse püha lõkke-tule. Südamevere sala lauluga hoidsime seda lõket seni, kui vabadus ja enda jõu äratundmine sellest pühast uritule lõkkest võimsad vabadustule leegid tulespaisutasid. Meie võimsateks võitlusrelvadeks on olnud kümme rahvuslikku laulupidu. Juba seitsmenda laulupeo järgi ärkas ja vabastas Kalevipoeg end õelate võimusest. Ta raputas jõurik-

kalt käe kalju kammitsast; et oma rahvale õnne tuua, Eesti elu uueks luua . . .

Jällegi kogume kokku Vanakalevi kalmulinna kümnetes tuhandetes, et laulda kirjutes rahvariides võimsalt Soome-Ugrilaste vabaduslaulu. See laul kevadise piksena äratagu soojalt tuksuma Eestile võõrasse kultuuri kivinenud perekondade südamed. Löögu leekima nende tardunud silmad, ning raputagu nad uhkelt enda seljast võõra kultuuri kirjud kannupoisi-hilbud!

Meie rahva hinge sügavustest kerkinud laul kostku üle kodumaa rajade ka teiste rahvaste hulgas elutsevate ja kodumaale soojalt tuksumate eestlaste hinge ja leidku sääl väarikat hinnangut ning vastukõla! Iga laulu- ja mängupeoga liitugu rohkem ja rohkem kokku üks kõikide ja kõik ühe eest võimsateks võitlejateks, kui kutsub meid võitlus elu eest.

Seni kui Eesti rahvas oma hingealtareid laulu ja mänguga puhastab, on ta sugu surematu! Laul ja mäng on olnud ja jääb ka tulevastel põlvedel meie rahva imetegevaks

allikaks, kust ta endale ikka ja ikka uut jõudu ammutab . . .

Hävitagem inimhingest laul ja mäng — nauding muusikast, ja pool ilu on võetud armastuselt, usult ja lootuselt . . .

Laulu maagiline võim käristab puruks igapäevsuse halli rüü meie hinge kandliit ja ehib teda jumalikku pidulinikusse. Hälist hauani suudab meie hingest õilsamat ja ilusamat välja koorida laul ja muusika..

Laulus ja muusikas meie hing hetki läheneb Jumalale . . . Laulu ja muusika ekstaasi uppuv hing on vaba ning palve vahekorras kõige õilsa ja ilusaga, mida inimõistus osanud aastatuhandete jooksul üles leida, et kahtluse ja nukruse tundidel lunastada ennast enda käest . . .

Kui armastame inimest kõigi tema pahede ja voorustega, kui oleme valvel kodumaa vabaduse kaitsel, kui tahame luua õilsat ja suursugust oma kultuuri põllul, kui tahame saada väärseks väärsete seas — siis laulame! . . .

Jaanikuul, 1933.

Tulest tuld.

P. Grünfeldt.

Jälle voolab üle maa ja meregi Eesti pealinna kokku tuhandeid isamaa poegi ja tütreid, silmad säramas, suud hõiskamas, hinged ilutsemas, südamed põlemas.

Mis on see, mis nende silmad paneb särama, nende suud hõiskama, nende hinged ilutsema ja nende südamed põlema?

Aeg on raske, ja vaevalt leidub tulijaid, kes seda ei ole tunda saanud isiklikultki. Kuid ometi. Ei see takista neid tulemast, ei see pea neid kinni kodus, ei see lase neid karta kulusid, mida nõudis neilt järjekindel käimine harjutustel ja nüüd siia-tulek ja mitmepäevane viibimine pealinnas.

Mis on see, mis neid siia tõmbab? Mil-line vägev võim on see, mis nad kõik suudab panna raskelgi ajal liikvele ja neid kokku kisub kümneid tuhandeid?

See on rahvuslik ühistunne, teadvus, et oleme ühe rahva lapsed, ühe saatuse osalised, ühest verest ja ühest perest, teadvus, et siin viie aasta takka laulame südamed jälle lord murest puhtaks, unustame rasked äripäeva askeldused ja vaevad

ja ammutame enestele lootuse kaevust jälle uut jõudu tuleviku võitluste jaoks.

Maa on kistud parteide omakasupüüdlikkude suumeeste räuskamiste läbi vastoludesse. Lapsed on ässitatud vanemate vastu, vanemad laste vastu, maa linna vastu, linn maa vastu, teenijad peremeeste vastu, peremehed teenijate vastu. Seda kõik selleks, et poliitilistel kaluritel oleks kergem so-gases vees kalu püüda. Parteide peamehed ja nende lobisevad suusulased liiguvad ringi maal ja linnas, peavad kõnesid, ässitavad, nõuavad, lubavad, et aga pimedaid, kel veel ei ole om a arvamist, saada oma võrku. Inimeste pead aetakse segi, ausad avalikud tegelased materdatakse maha, ennast ja oma parteid aga näidatakse süütute mähkmeslastena.

See kõik teeb õhkkonna umbseks, levitab vaenu ja tahab kõik ühistunde lõhki käristada, kõik vennalikkuse meie majast välja peletada, kõik armastuse meie vahelt hävitada.

On see lubatav?

Ei taigiti

Vähemalt meie, lauljad ja laulusõbrad, näitame tänava uuesti, et seisame kõrgemal kõigest poliitilisest väärtetest ja kõigest vaenust. Meie ei laula siin kogumeestele, ei laula koondusele, ei laula rahvuslikule keskerakonnale, ei laula sotsidele, ei laula „vabadussõjalastele,“ meie laulame Eesti rahvale.

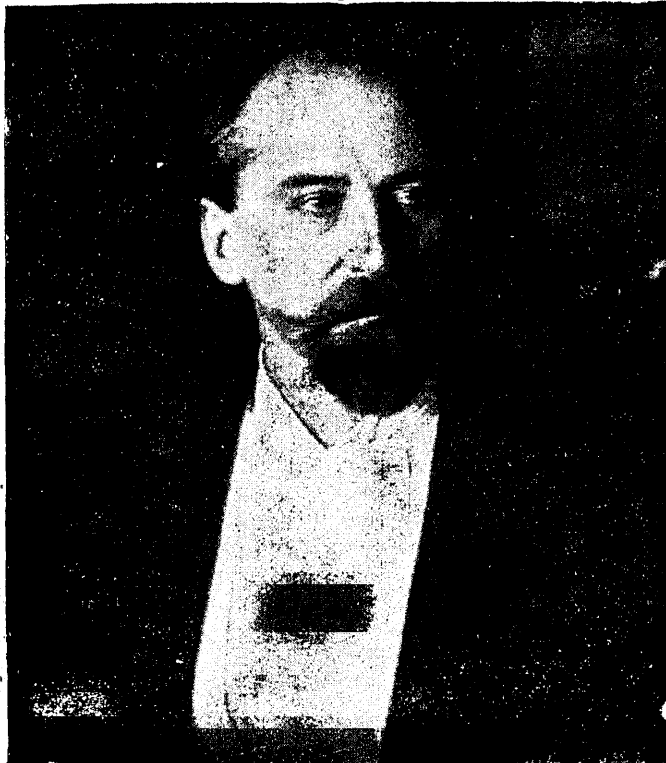
Meie tunnustame ja austame vaid üht lippu: sini-must-valget, ja laulame vaid ühisele kodumaale. Meile on vas-

edasi, ainult hoolas ja üksmeelne töö võib meile raskeil ajal tuua kergendust ja meie põlve parandada.

Ühistunne elab meie sinas. Seda rahvuslikku ühistunnet tahame meie külvata kõikide rinda, kes meid kuulavad ja meie laulust leiavad lohutust.

Me tahame ja soovime, et kurbki süda tunneks rõõmu, seepärast laulus külvame kõik sinna tulist laululõõmu.

Meie lipukiri on: ühine ja üksmeelne

Riigivanem Jaan Tõnisson.

tuvõtmatud kõik rohelised ja punased lipud; meie ees võib lehvida ja käia ainult Eesti rahvuslik trikoloor: sini-must-valge. Meie ei tunnusta klassivaenu, mida meil mõnelt poolt kunstlikult õhutatakse; meie ei tee vahet härrasmehe ja töölise vahel. Meie tahame olla vaid oma kodumaa pojad ja tütreid, „kelle kulnud kumavad töös,“ tahame olla oma kodumaa lauljad, südamete süttajad, isamaa-armastuse äratajad ja kõigi isamaa poegade ning tütarde tööle virgutajad. Sest ainult töö võib meid viia

kodumaa. Ja me kutsume kõiki selle lipukirjaga ühinema. Kelle süda soojust tunneb oma kodumaa saatuse vastu, kellele kallis on Eesti tulevik, see loobugu kõigest klassivaenust ja talvade tagumisest meie ~~meie~~ kihtide vahele ning ühinegu mõttes meiega, kui me laulupeol laulame:

„Nüüd kodumaa altrile toogem see anne, et kodumaa kasu on parim me püüd, ja hinges meil vaikides valmigu vanne: vaid sinule, Eesti, me elame nüüd!“

Johann Voldemar Jannsen,
esimese laulupeo üldjuht.

Aleksander Kunileid-Saebelmann,
esimese laulupeo üldjuht.

Laulupidu!

Juhan Aavik, *Lauljate liidu esimees.*

Milline maagiline sõna, mille kõla kuuldes iga eestlase süda lööb rõõmsalt tuksuma!

Jälle on saanud see suur sündmus, seekord kümnes, osutudes meie traditsioonilises ja õilsas laulupidude ajaloo suureks juubeliks. See juubelilaulupidu oma mõttudelt ületab kõik eelmised, nii tegelaste arvult kui ka loodetavate elamuste haaravuselt. Eesti lauljaskond ja pillikoordid esinevad

seekord oma täies ulatuses. Ligi 20.000 lauljat-mängijat paneb helisema oma hinge, et teostada juubelilaulupeo võimsat ettekannet. Eesti rahvas loodetava poolteisesaja-tuhande esindaja kaudu võtab osa sellest kolossaalsest juubelipeost, et jälle ühiselt tunda ning maitsta meie rahvusliku müsteeriumi võimsamaid elamusi.

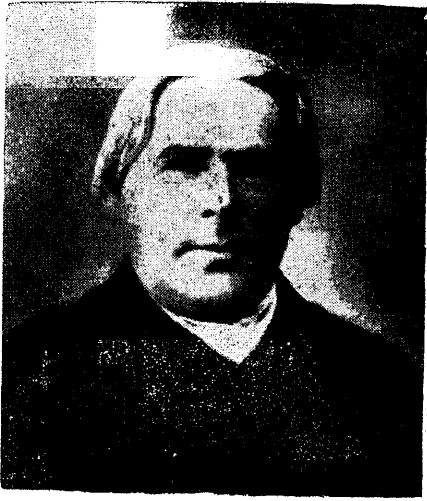
Siin sulame meie kõik ühiseks tunnete mereks, ilusamate ning sügavamate mee-

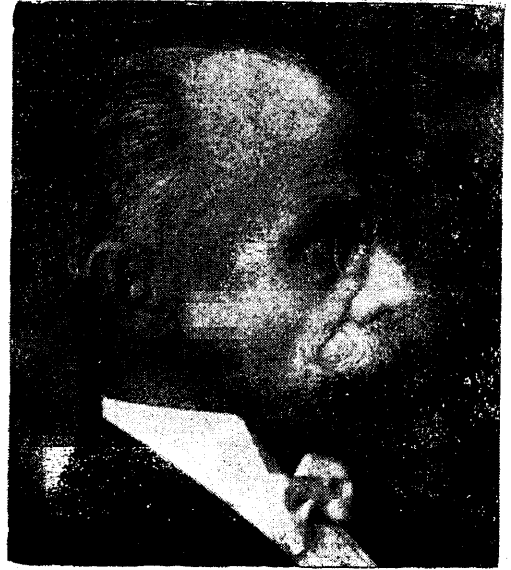
Dr. Karl August Hermann,
teise ja kuuenda laulupeo üldjuht.

Joh. Kappel,
kolmanda ja kuuenda laulupeo üldjuht.

D. O. Virkhaus,
kolmanda laulupeo üldjuht.

Konstantin Türrpu
viienda ja kuuenda laulupeo üldjuht.

olude keerises, mis sihivad meie Eesti riigi ja rahva paremaks tulevikuks, õnneks ja eduks. Siin toimub meie vaimline uuestsünd ja hingeline karastus; laulupeo sügavad elamused viivad meid nagu läbi puhastustule, milles põleb kõik hingele kogunenud saast, nii et me meel ja mõte ning püüded võivad täiesti puhtatena ja värsketena asuda oma eluliste ülesannete täitmisele uue jõu ja innuga.

Vanemuise tähe all tuleme jälle kokku, et laulda suurt hümni oma kallile ja ilusale kodule, et laulu võimu karastustules võiksime võita oleviku raskused, et laulu

tiivustusel võiksime rajada ja ehitada omale kaunimat tulevikku.

Lauljad-mängijad on oma suure, vastutusrikka ülesande, laulupeo ettevalmistustööd, sooritanud, kartmata suurt vaeva, kandes rõõmuga kohustuste raskust — teadmises, et seda vajab laulupeo, meie kalleima ja tähtsaima üldrahvusliku suursündmuse, hää kordaminek. Au ja tänu neile, olgud südamliselt tervitatud!

Olgud tervitatud meie kallid väliskülalised — lauljad Soomest, Latviast ja Norrast, kes lauluvennalikus tundes tulevad kaunistama me pidu ja elama meiega kaasa neid õnne- ja rõõmupäevi!

Aleksander Läte,
neljanda laulupeo üldjuht.

Mihkel Lüdfig,
seitsmenda laulupeo üldjuht.

Johan Simm,
kaheksanda ja kümnennda laulupeo üldjuht.

Olgu tervitatud meie kallid suguõed-vennad väliseestlased, kes laulupeolt loodavad kaasa viia uut rahvuslikku vaimu, mis neid hoiab sulamast võõrastesse rahvustesse.

Artur Kapp,
seitsmenda laulupeo sinfoonia-orkestri juht, kelle oratoorium „Hiioh“ kantakse ette kümnennda laulupeol.

Olgu tervitatud kõik laulupeo külalised! Kümnes üldlaulupidu algab! See avab uue, ilusa lehekülje me rahvuskultuurilises arenemises.

Istutan valgeid sireleid.

Arnold Liiv.

Istutan kevadtulpe puhangutest paitatuna veereva päikese õhtukullas oma aias valgeid sireleid. . .

Istutan neid kõige puhta, õilsa ja ilusa sümboliks, Neid istutan laste auks, kes enda vanematele ohverdanud palju ilusaid

E. Knude,
kaheksanda laulupeo pesunakoorige üldjuht.

Anton Kasemets,
ühheksanda laulupeo üldjuht.

Prof. Juhan Aavik,
9. ja 10. laulupeo üldjuht.

päevi, et muretult valged oleksid nende vanaduspäevad ja pisutki kergemad nende valukarikad. Istutan valgeid sireleid kambri otsa vanemate mälestuseks, kes kogu enda elu pühendanud laste õnnepäevade alusmüüride valmistamiseks, kes murdumatult kannatanud puudust ja viletsust, teinud tööd mitme eest, et meil, lastel, oleks elu kergem, puhtam ja kaunim. Istutan valgeid sireleid meeste ja naiste auks, kes vabastanud mu mõtteilma ühes mu kodumaaga võõraste ikkest. Kodumaa pinda vabadusvõitlustes verel väetanud kangelased, teist mõtlen, istutades vabale kodumaa pinnale valgeid sireleid . . . Istutan ka valgeid sireleid oma esimese armastuse mälestushauale...

Kõikide inimlaste auks, kelle sõprusest,

Verner Nerep,
kümnennda laulupeo üldjuht.

armastusest ja kirgede-tulest mu katkikäristatud hing uut jõudu ammutanud — istutan valgeid sireleid kevadõhtul oma kambri akna alla . . .

Kord näen nende õisi — kuhilkobarad valgeid ristikesi . . . Siis tean, tunnen ja näen, kui paljudele õilsatele soovidele, lootustele, ootustele ja mälestustele aeg ja olud püstitavad väiksed valged ristikesed . . .

Saabub õõ — hiliskevadel, mil mu kambri akna all õitsevad valged sirelid — tillukeste lõhnavate ristikeste mets, ning igal neist pooduna osakene mu igatsustest ja salasoovidest . . .

Istutan valgeid sireleid . . .

20. V. 33.

Miina Hermann,
helilooja ja koorijuht.

Tuudur Vettik,
kümnennda laulupeo üldjuht.

Päikesepaiste.

Saksa kirjaniku *Erich Frieseni* romaan.

1

I.

Hauduv päikeselõõm lesib Lõuna-Aafrika karroo kohal. Oudses tühjuses laiuvad määratud liivaväljad, liitudes horitsondil metallivärvi taevaga.

Tugeva kaameli seljas ratsutab läbi hõõguva liiva üksik mees. Juba ammu on ta jätnud selja taha Kaplinna eeslinnade säravalt valged suvilad. Pikkamisi kaovad kauguses viimasedki sinakad kõrgustikud. Üha kiduramaks muutub taimestik. Maha jäävad isegi kääbuslikud männitukad. Ja tillukesed ojakesed, mis siin ja seal elustavad üksluist maastikku.

Kaamel traavib hoogsal sammul ja otse-sihis, vaatamata vasakule või hüvakule sellel kollakalt sädeleval, suurepärasel kõrbe-tiigrinal.

Ka habemik mees ta seljal näib mõtteisse vaibunud.

Ta ei hooli põletavaist päikesekiirist ega hingematvast, punaka kõrbeliivaga täidetud, värisevast schirokko-õhust. Ta tähelepanu ei ole samuti pööratud kastide, taskute ja kottide rikkale laadungile — mis sisaldavad igasugu toiduaineid — mida kannab kaamel.

Ta hoolib ainult paksust, hallidesse, villastesse tekkidesse mässitud kompsust, mis lesib ta ees looma seljal.

Aegajalt ilmub nähtavale üksik „farm“ — paar väikest blokkmaja, ümbristatud poolpõlenud heinamaist, mille luusivad näjased loomakarjad, vahtides üksluiselt mõõduvat kaamelit. Või mesipuu sarnased savionnid, mille ees kükitavad poolalasti kogud — kaffrite kraalid, nagu neid on Lõuna-Aafrika karrool palju.

Vahetevahel tõstab mees hallvillase rätiku nurga ja kummardub inetu kompsu kohale. Ja kui ta siis rätiku jälle hoolikalt kokku tõmbab, kus juures ta pruunistunud, kondine käsi silub paitavalt kohta, mille ta praegu avas — libiseb imelik naeratus ta tugevate näojoonte üle, mis on poolenisti uhke, poolenisti häbelik.

Mis ütlevad Pühvel-Kullavälja seltsimehed iseäralikust kingist, mille ta neile Kaplinnast kaasa toob? . . .

Suurte tilkadena voolab higi ta otsaesiselt. Aegajalt lõikab ta kookospähkli lahti ja joob selle kosutavat piima, kuna kaamel filosoofilises rahus edasi traavib, nina kõrgel õhus — väikeste, mustade, selgel ho-

ritsondil paistvate, suurenevate punktide poole.

Mõnikord ilmnevad kauguses õhukeses valkjas õhus veidrads pildid: uinuv mererand, kõrged palmid, kuplid ja minaretid, mis kaovad silmapilkselt jälle — —

Meie üksik ratsanik ei lase end segada. Talle on ammu juba tuttavad kõrbe õhu-pegeldused, imelik fata morgana. Videvik laskub alla . . .

Ta levib nagu külmavärinais, too Aafrika karroo ämblikuvõrgutaoline surnulinik.

Välgahtuvad üksikud tuled. Kostuvad inimlikud häämitsused — —

Kergendav ohe paisutab ratsaniku laia rinda kaameli seljal, kui ta lõpuks läheneb kohmakaile plekk- ja laudbarakele.

Ta peatub esimese, suurima ees ja ronib maha. Metsik kisa tungib läbi väikeste akende ta juure välja.

Pahaselt tõmbab mees kulnud kipra. Hall komps käsivarrel, astub ta kiirelt madala sissekäigu poole.

— — —

Sees valitseb hämar poolpimedus. Silmi nõretamapanev tubakaring. Whiskyaur.

Jämedate puulaudade taga istub, seisab, nõjatub paar tosinat tugevaid mehekogusid hallides, linastes pluusides.

„Jään selle juure, poisid!“ karjub parajasti veel noor poiss, kelle näo Lõuna-Aafrika päike enneaegselt on kuivatanud, andes sellele raugaliku ilme. — „Jään selle juure: Karl Heinzius ei tule tänagi veel koju. Amüseerib Kaplinnas — see on kindel!“

„Pea lõuad!“ müristab tüse, neljanurkne mees, karates püsti ja vehkides röpase rusikaga väikese nina all. „Kes on meie Karli vastu, sel on tegemist Peetriga! Kas mõistad?“

„Ma sind ei karda!“ pilkab Fritz, „kuid Karl tahab meist alati parem olla —“

„Ta ongi parem!“ mõirgab hiiglane.

„Lori!“ vastab väike.

Ja jälle vehivad neli käsivart õhus.

„Tasa! Karl Heinzius on meie pealik!“ hüüab kolmas vahele, arukalt maailma vaata-va hallabemik, kelles on märgata veidi närust elegantsi endiseilt ajult.

„Pah! Oleme kõik kullakaevajad!“ tõrjub Fritz põlastavalt. „Ta on vaene nagu

meiegi, kui meie pigi kestab ja me kulla asemel lutsukive välja kaevame!“

„Ole vait!“ karjub Peeter ägedalt. Haare jämedalt kokkulöödud puhvetile — ja üks whisky-pudeleid lendab noorele pilkajale näkku.

Mürisev naer kõikjalt, kuna Fritz käeseljaga pühib palet verd.

„Noh, ära pane pahaks, poisike!“ naerab Peeter lepitatult. „See oli meeletuletuseks. Lõpp!“

Ja tugevalt raputab ta väikese kätt, mille küljes veel kleepub sügava lihahaava veri, mille kiskus hästitabanud whiskypudel.

laua ümber — seal avaneb uks. Kõik pead pöörduvad.

„Seal ta ongi!“

„Karl!“

„Noh, lõpuks ometi tagasi? Oli ülim aeg!“

Karl Heinzius heidab laiaäärelise kaabu toolile. Siis asetab ta tähtsa näoga halli kompsu lauale.

„Tõin teile midagi kaasa, poisid!“

Kõikide nägudel on lai naeratus. „Anna kätte!“

Ja juba tahavad kohmakad rusikad kompsu lahti rebida. Kuid Karl astub kiirelt vahele.

Üheksas laulupeolaste rong möödub Kadrioru lossist, mille rõdult tervitab lauljaid riigivanem J. Tõnisson.

Kullakaevajate head meeleolu ei sega see väike intermezzo. Vastuoksa. Nad suitsetavad mõnuga väikeseid puupiipe, joovad, sülgavad ja shestikuleerivad, kus juures pead üha kuumenevad ja vestlus üha ärevamaka läheb. Kuni Anton, hütdnimega filosoof, hüttab mürisevalt kõrvaltuppa: „He, ema Wilhelmine! Kus sa oled? Too täringud siia!“

„Ja jah! Tulen kohe!“

Kuivetanud, vana emake lonkab rutuliselt sisse, kuivetanud käes paar rasvast läikivat täringut. „Siin, Anton! Ja — palju õnne!“

Juba tunglevad mehed ümariku, keskmise

„Pea! Mitte puudutada! . . . Pange tähele!“ tõstab rätiku nurga — just sama õrnalt ja ettevaatlikult nagu ta seda tegi kaameli seljal kesk hõõguvat kõrbeliiva.

„Aaaah —!“ kõikide kõrdest kostab ülima imestuse ainus hütatus. Pärani avatud silmad vahivad halli, kohmakat kompsu nagu imet . . .

Hiiglane Peeter katkestab esimesena vaikuse. „L a p s!“

„Tõepoolest! L a p s!“ kostab kaja kõrgeimaist nootest kuni sügavaima õllebaasini.

Rinnal vaheliti pandud käsivartega nõjatub Karl Heinzius ühe jämeda puusamba ääres, mis toetavad plekkmajakest. Ta ha-

bemes suu ümber mängib rahulolev muige, kui ta märkab, et näod ta ees omandavad pehme ilme, nagu paistaks plekkmajas äkki päike.

Kes teab, mis sundis neid kirjult kokkupaisatud inimesi kodumaalt lahkuma, et siin troopika päikeselöömas, Lõuna-Aafrika karroo vaimutapvas üksinduses, otsida varandusi maapõuest!

Kõigis aga äratav ümarik lapsenäoke, millest vaatavad kaks suurt, tumedat silma imestunult maailma, pehmeid, pühasid tundeid, mis näisid ammu uinunud — ajarütpe maetud.

Ka vana ema Wilhelmine on lähemale tulnud. Värisevad käed halli pea kohal, vahib ta hurmunult väikest näokest. „Kust? Kust?“ kogeleb ta liigutatult.

„Kust? Jah, kust?“ hüüavad hääled segamini — kuid mitte enam karedalt nagu veel mõni minut tagasi. Näib, et igaüks tunneb imelist kartust tarvitada tooreid sõnu magusa lapsenäo juuresolekul.

Veel mõned sekundid vaikib Karl Heinzius nagu mõtteis. Siis hakkab ta jutustama, kuna ta käsi puhkab hallil kompsul, nagu tahtes kaitsta väikest olevust iga varitseva hädaohu vastu.

Ta oli Kaplinnas sisseostud lõpetanud. Kaamel seisis ärasõiduks valmis. Merel valitses torm. Sadamas kardeti suure ookeani-auriku „Afrikana“ pärast, mis juba mitu päeva viibis. Ja ikka veel ei olnud tast midagi näha, kuigi teravad silmad pikksilmadega teda otsisid. . . . Ka tema, Karl Heinzius, sai rahutuks. Otsustamatult rändas ta sadamakail. Taevas üha pimenes. Äkkituksles välk, mis käristas õudse pimeduse merel... järgnes vapustav müristamine —

Järgmisel hommikul aeles laintel hiigellaeva vrakk. Ja kaubapallid ja kõiksugu muud esemedki. Ja hulk korjuseid —

Ka poollõhkenud laevaplank ujus vees, mille külge oli seotud naine ja tilluke, paksu, halli salli mässitud laps —

Naine oli surnud. Laps aga, väike tütarlaps, elas —

„Politseisse! Viige ta politseisse!“

Ja Karl Heinzius nägi, kuidas jämedad rusikad õrna olendi tõstsid, nii et see tasa nuuksus —

„Andke ta mulle!“ hüüdis ta. „Võtan ta Pühvel-Kullaväljale kaasa!“

Algul raputati imestunult päid. Siis hingati kergendatult. Mõned sissekanded politseiregistrisse — ja Karl Heinzius sai väikese leidlapse enesele.

Vaikides kuulasid kullakaevajad oma pea-

liku juttu; nende põnevad näod ja välkuvad silmad ainuüksi ilmutasid nende elavat huvi.

„Kas keegi ei tea, kes on see laps?“ küsis Anton, filosoof, kui Karl jutu on lõpetanud.

„Mitte keegi.“

„Kas ta pesu ei ole märgitud?“

„Ei.“

„Võtku pagan! Ja surnud naine? Kas nägid teda, Karl?“

„Muidugi.“

„Oli ta noor?“

„Väga noor.“

„Tumedate juustega nagu laps?“

„Ei, blond. Ja paremal meekekohal oli tal väike sünnitusmärk.“

„Mis tast sai?“

„Ta maetakse täna Kaplinnas. Teiste maale uhutud korjustega koos.“

„Nii, nii —!“

Kui „filosoof“ enese ja seltsimeeste uudishimu niiviisi oli rahuldanud, pöördus üldine tähelepanu jällegi hallile kompsule.

„Kes saab ta?“ mõirgas Peeter.

„Mina!“ karjus väike Fritz.

„Kollanokk! Oled ise alles poolenisti baby!“ vastas hiiglane põlastava pilguga, mis tasuti samuti.

Ja jälle kerkivad kaks rusikat üksteise vastu.

„Ssst!“ teeb Martin, Pühvel-Kullavälja „doktor“, näidates kompsule. „Vaadake, ta naerab!“

„Ta naerab! Ta naerab!“

Uus hõiskamine. Juba hakatakse väikese leidlapse pärast kaklema. Seda tahab igaüks enesele.

Karl Heinzius jääb rahulikuks. „Tasa!“ käsib ta talle omase ja kõikide poolt tunnustatud üleolevusega. „Kuna kõik last saada ei või, heidame liisku. Kõik mehed üle kahekümnene aasta, astuge ette! Önn otsustagu!“

Kaheksa meest — nende seas ka Peeter, Martin ja Anton — astuvad laua juure ja panevad täringu veerema. Peeter viskab viimasena kõige suurema arvu: viis ja kuus silma.

„Ta kuulub Peetrile! Peetrile!“ mõirgavad ja naeravad mehed segamini. „Õnneseen!“

„Pea!“ kõmiseb Karli komandohääl segadusse. „Mina olen kah veel olemas!“

„Sa tahad sellest mängust osa võtta?“ pilkab väike Fritz.

„Muidugi, kollanokk! Kas arvad, et tas-

sin tolle ussikese siia, et seda kohe üle anda? Tähelepanu!

Ta tugevad rusikad raputavad täringuid. Siis laseb ta need kiirelt langeda.

Kaks korda kuus silma.

„Laps kuulub mulle!“ ütleb ta rahulikult ja võtab kompsu uuesti käsivarrele. „Kui tahate veel mängida, poisid — siin on täringud!“

Kuid keegi ei taha täna õhtul enam täringuid veeretada. Elusa lapse äramängimine on isegi neid karedaid, seiklustega harjunud kullakaevajaid vägevalt erutanud.

II.

Mööduvad nädalad . . . ja kuud . . .

„Päikesepaiste“ — nagu nimetatakse leidlast üldiselt — kosub toredasti ema Wilhelmine hoole all.

See on ainus naisolend Pühvel-Kullaväljal. Terve aastate rida tagasi on ta pojaga siia tulnud. Poeg suri. Ema Wilhelmine aga jäi Pühvel-Kullaväljale, kus laiaoksalise mangopuu all magab ta ainus laps igavest und.

Kui tol õhtul väike leidlaps langes liisutamisel Karl Heinziusele osaks, viis see ta kohe ema Wilhelminele.

Siin madalas, leinapajudest ümbritsetud plekkonnis asetati lapsuke, muu aseme puudumisel, tühja whiskykasti. Kuid ainult mõneks nädalaks. Siis läks lapsukese kasu-isa jälle Kaplinna. Ja varsti tõi kaamel veetleva hälli, kui ka vajaliku lapsepesu ja lapsemängukannid Pühvel-Kullaväljale.

Väikese, sipleva olendi peale see muutus just suurt mõju ei avaldanud. Ta oli whiskykastist sama lõbusalt karvasele mehenäole vastu naernud, kui sinisest, elegantsest hällistki.

Sobiva nime valimine näis kullakaevajalle eriliselt raske. Ükski ei näitunud neile küllalt hea õrna olendi jaoks roosade palede, suurte, mustade silmade ja säravalt pruunide kiharatega, mis sädeles kullana heledas Aafrika päikeses.

„Päikesepaiste!“

Martin, filosoof, titles selle sõna.

„Jah, Päikesepaiste! Elagu meie Päikesepaiste!“ hõiskas paar tosinat karedaid häält. Ja selle nime saigi väike esialgul.

— — —

Värskelt ja rõõmsalt kasvab „Päikesepaiste.“

Küll ei ole Pühvel-Kullaväli koht, mida hoolitsevad vanemad peaks oma lemmiku

kasvatuseks kohaseks. „Poisid“, nagu nad üksteist nimetavad — ükskõik, kas vana või noor — on põhjaläinud olendid, kellel korda ei ole läinud kodumaal ausat teenistust leida ja kes sellepärast teises maailmas õnne proovivad.

Kui nad siia tulid, olid nad kõik eneste taha heitnud: perekonna, seisusvahed ja — tsivilisatsiooni.

Nad on kõik õnnerüttilid, need Pühvel-Kullavälja „poisid“, kes, kui neil on kullakaevamisel õnne, elavad toredasti, et siis jälle kuudeviisi puudust kannatada ja nälvida.

Kesk seda omapärast ümbruskonda kasvab „Päikesepaiste“.

Ja siiski — ükski vürstitütar ei ole hoolikamalt hoitud oma ümmardajaist, kui see väike leidlaps ema Wilhelminelt, kes valab kõik, mis ta vanas südames aastate kestes õrnuse ja emalikkude tunnete alal kokku on kuhjunud, väikese vaeslapse peale.

Ja siis veel „poisid“, kullakaevajad! Nende hellus „Päikesepaiste“ vastu on piiritu.

Kuid väike kuulub pealikule — Karl Heinziusele! Ta võitis ta liisutamisel ausasti! Kuid kogu Pühvel-Kullaväli peab end kasuisaks.

Kui „Päikesepaiste“ kasvab, katsuvad „poisid“ talle üksteise võidu rõõmu valmistada.

Peeter toob talle Kaplinnast kirjuid siidkuuekesi, mida „Päikesepaiste“ kanda ei saa. Anton ostab talle kõrgekontsalisi saapakesi, nagu kannavad daamid Kaplinna promenaadil. Ja Fritz muretseb talle isegi sõrmpaksuse, kuldse kaelaketi, mille on lasknud omakaevatud kullast valmistada.

Kõige rohkem aga hõiskab laps, kui Karl Heinzius ta kümnennda aastapäeva puhul Pühvel-Kullaväljal talle kingib väikese, metsiku hobuse.

Kartmatu, jah hulljulge, nagu ta on, õpib ta varsti hobust taltsaks tegema. Ja täis uhkust ja imetlust vahib talle kogu Pühvel-Kullaväli järele, kui ta sadulata, hõõguvate paledega, tumedad lokid sasitud, täis lusti ja elurõõmu minema kihutab.

Tihti saadab teda ta kasuisa pruunil ruunal. Ja mõlemad võistlevad siis hulljulgeis ratsanikukunsttükkes.

„Vaadake! Vaadake!“ hüüdis ühel niisugusel puhul Anton, „filosoof“, täis vaimustust. „Kas ei ole ta tõeline metsmesilane?“

„Jah, metsmesilane! Meie metsmesilane!“ plaksutastd teised vaimustuses. Ja sellest

päevast peale oli ta „Pühvel-Kullavälja metsmesilane.“ —

Mida rohkem läheneb metsmesilane neitsilikule vanusele, seda toredamini õitseb ta ilu. Ta liigutuste metsik graatsia, kui ta oravana ronib palmilatra, eksimatu kindlus, kuidas ta metsikus galopis hobuse seljas lasseb linnu lennult maha, värsked, võitev naer, mis hõbeselgelt ta punaseilt huulilt hoovab ja kullakaevajate südameis ammu ununenud keeli helisema paneb — kõik see on täis vastuseisimatut veetlust.

Mis ime siis, et kogu Pühvel-Kullavälgi „Päikesepaistet“ — või nagu teda nüüd nimetatakse, „metsmesilast,“ peab oma heaks ingliski ja vähem mängib, joob ja vannub kui varemini!

Vana Anton, poolteadlane, kes ammu tagasi oli Hamburgis tuttav ja lugupeetud isik, õpetab metsmesilast.

Kuid imelik — raamatutarkus ei näi olevat ta ala! Nähtava vastumeelsusega pöördub ta süstemaatiliselt õppimiselt, nii et „filosoof“ peab tarvilikuks pöörata Karl Heinziuse tähelepanu sellele tütarlapse „ainsale veale.“

Kuid Karl ainult naeratab.

Siiski võtab ta ühel päeval nõuks — ta kasvandik on ta arvamuse järele umbes seitseteistkümme aastat vana — ses asjas tõsine sõna öelda. Anton seletas talle eile ohatas, et metsmesilane nüüd võivat kirjutada, lugeda ja veidi arvutada; kuid rohkem ta peasse ei mahtuvat! Igas õppeaines muutuvad ta veerandtunni pärast hajameelseks ja jooksvat poole tunni järele minema. Ei olevat sellepärast kohane teda edasi piinata.

Mõttlikult vaatab Karl Heinzius saledale ja siiski ümarikule neiukogule järele, kes — täna kord erandlikult ilma truustaatjata metsiku hobuseta — sammub plekkmajade rivi eest mööda, möödub jõllitavaist härgist, kaagutavaist kanust, rõhkivaist sigust — ja kaob väikesesse, asundust piiravasse palmimetsa.

Ta järgneb aeglaselt.

Pühvel-Kullavälja ümbruskond on oas kesk lagedat liivakõrve.

Kõikjal kõrged palmid laiade lehtedega, aromaatiliselt lõhnavad palsami- ja mangopuud. Kesk groteski kaktusvõsa läikivad põõsad ja heredalt sädelevad lilled. Siin ja seal madala põhjaga, roheline mudaga lomp, millel lendlevad suured, pruunid putukad parves nagu sipelgad.

Päike põletab otseloodis. Janunevat lehestikku ei liiguta ükski tuuleõhk.

Vaadates vasakule ja hüvakule, sammub Karl Heinzius aeglaselt läbi looduse.

Kuski ei silma ta otsitavat.

Lõpuks kumab selle valge kleit tumedate põõsaste tagant. Tahtmatult kiirustab Karl Heinzius samme.

Pikali maas, kitsad käed pea all, puhkab metsmesilane mangopuu varjus — laiaääreline õlgkübar sügavasti üle silmade tõmmatud, kaitseks põletava päikese eest, mis sihhib oma kiirte nooli isegi läbi tiheda lehestiku. Poolavatud huulte vahelt välguvad valged, väikesed hambad.

Kas magab ta? Või näeb ta lahtiste silmadega und?

Nüüd on ta varitsejat märganud. Sest ta kargab ühe hüppega püsti, heidab lendavad lokid selja taha ja põimib rõõmu hütidega käsivarred Karl Heinziusele kaela ümber — nii tormiliselt, et selle hall kaap maha veereb. „Karl! Armas Karl! Mõtlesin parajasti sinule!“

Kuum puna kerkib mehele näkku. Peagu karedalt lükkab ta neiu eemale. „Metsmesilane!“

„Mis siis? Ära ole nii tõsine! Puh! Ma hakaksin kartma, kui —“ ja juba naerab ta veetlev kelminägu uuesti — „kui ma sind nii pööraselt ei armastaks!“

Ja tahab end jälle mehe kaenlasse visata.

See aga tõrjub tõsiselt ja võtab valju ilmega ta käe pihku. „Võta kõik tõsidus, mis leidub su lapsepeas, kokku, metsmesilane! Tahan sinuga kõnelda.“

Selle ebaharilikult kareda kohtamise juures teeb neiu viltu suu. Siis kummardab ta, tõstab Karli kaabu üles ja asetab selle oma kuldsele sädelevalle, pruunidele lokkidele, vahtides salaja Karli kelmika pilguga.

„Noh, alga siis juba!“

Vastu tahtmist peab see naerma naljaka ilme üle veetleval näol laiaäärelise kaabu all. Kui raske on kõnelda valjult ja koolmeisterlikult selle looduslapsega, kes talle on armas, nagu oleks ta tema liha ja veri!

Jah, mitte ainult niiviisi! Rohkem! Palju rohkem!

Tolle lapselikult stütu süleluse juures vähese aja eest selgus äkki kõvale mehele, et teda kisub veel miski muu veetleva neiu poole. Miski, mille ta arvas olevat lukustatud oma sisemuses ja mida ta tahab iga hinna eest alla suruda.

„Metsmesilane!“ algab ta sellepärast valjul toonil. „Sa ei ole enam laps!“

„Mitte! Miks mitte?“ küsib neiu naiivilt ja sirutab käe mööduva, hereda värvilise liblika järele, kes kiirelt sädelevad tiivad

kokku lööb ja end maha langeva lehana maapinnale libiseda laseb.

Neiu lapselikult rõõmus mäng liigutab karedat meest imeliselt. Ja kuna ta isegi ei tea, kuidas ebaharilikku teemi jätkata, ei ütle ta tükk aega midagi ja vaatab ainult pealt.

Siis aga küsib ta ootamatult: „Kas oled õnnelik, metsmesilane?”

Imestunult vahib neiu teda. „Muidugi olen õnnelik! Miks mitte? Poisid on mu vastu ju nii väga head! Ainult sina oled viimasel ajal nii—nii— —“

Ta viivitab.

Jälle tõuseb mehele veri pähe, kuna ta näole tekib piinlikkuse ilme, mis näib peagu naljakana.

„Sa ei ole minugarahul?” küsib ta ebakindlalt, katsudes häälele naljatatavat kõla anda.

Neiu pilgutab mõtlikult silmi. „Hm, ma ei tea õieti —“

„Mida?”

„Näen sind viimasel ajal harva, Karl. Mulle näib vahetevahel isegi, et sa minust hoidud. Et sa mind enam endiselt ei armasta. Kas olen midagi teinud, mis sind on pahandanud? Olen ma sulle vastumeelne—“

„Lollus, metsmesilane!” katkestab mees kiirelt. „Olen nüüd nii tihti Kaplinnas.”

„Tean. Sa mängid seal nagu teisedki poisid!”

Mees pöörab veidi kõrvale. Nähtavasti ei leia neiu oma süütuses ja kogematuses selles midagi halba, et Karl Heinzius „mängib.” Kuid nende süttute neiusilmade suure ja küsiva pilgus mõistab mees esmakordselt, et „elukutseline mängija” ei ole puhas isik; et ta on inimkonnale kadunud — elutormis hukkunud olend. Ja ta häbeneb. Häbeneb esmakordselt peale pikki, pikki aastaid.

„Noh —?” ütleb neiu ja annab talle väikese tõuke. „Sa tahtsid mulle midagi väga tähtsat öelda!”

„On nii, jah —!” ärkab mees nagu unest. „Sa saad vist varsti seitsmeteistkümnene aastaseks, metsmesilane?”

„Tõepoolest? Noh, mis edasi?” naerab neiu ja pistab mehele kirju papagoisule nõõpauku, mille on liivast noppinud — uurides kelmikalt viltu lastud peaga efekti.

„Kui ilus oled sa, Karl! Palju ilusam kui teised poisid!”

Rootsi kuningas Gustav V,
pühitseb 16. juunil s. a. oma 75. sünnipäeva.

Mees naeratab sunnitult. „Täna kimpimendi eest! Kuid —“

„Mis — kuid?”

„Miks ei taha sa õppida?”

„Sa arvad: Antoni juures, mis? . . . Milleks? . . . See rumal maadeteadus ja loll ajalugu. Ja siis võõrkeeled veel! . . . Kas ma seda tean või mitte, on väga ükskõik! Ma oskan ratsutada ja püssi lasta —“

„Jajah!” tõreleb mees kärsitult. „Kuid noor daam peab rohkem oskama!”

„Noor — daam? . . . Kas ma olen noor daam?”

Üle mehe tõsiste näojoonte libises neiu veetleva näokese koomiliselt segase ilme tõttu naeratus.

„Arvan niiviisi. Või pead sa end noormeheks?” (Järgneb).

Kõrvallaua juures.

Inglise kirjanik **Stephan Mc Kenna.**

Ohtusõök oli lõpetatud. Külalised olid söögisaalist lahkunud ja istusid hotellivõrandal väikeste laudade ääres, jõid klaasi veini või musta kohvi ja suitsetasid. Siingi jäi pikkamisi kõik vaikseks, nii et mul võimalus avanes naabrite juttu kõrvallauajuures kaasa kuulata.

„Võin teile jutustada veel kummalisema loo, mis mõni nädal tagasi sündis,“ ütles praegu teine härradest, väike, väsinud välimusega mees. „Võimalik, et teie mõistate selle lüüsid, mina mitte. Aga seda võib seletada osalt sellega, et ma oskan vaid oma emakeelt ja itaalia keelt mitte sugugi. Teie aga olete mõne aja elanud Itaalias, nagu praegu ütlesite, ja võib olla . . .“

„Ja muidugi! Mina räägin Itaalia keelt soravalt.“

„Noh, siis kuulake. See oli tänavu talvel ja oleks võinud juhtuda sama hästi Turinis kui mõnes teises kohas. Oletame, et see oli Turinis. Seletuseks pean ütlema, et olen ametilt advokaat ja varem Itaalias pole viibinud. Minu firmal oli seal aastaid äriühendusi ja minu saadeti sinna, et ma kaks kaunis laialdast äriseltsi katsuksin ühendada. See oli mulle väga tähtis, sest mul oli põhjust oletada, et -- kui kõik õnnestus, mina äri kompanjongiks võisin saada.“

Ma ei taha teid üksikasjadega pikemalt tülitada. Aitab tõendusest, et asi õnnestus nii minu peremehe kui ka härra Marzetti suhtes, kellega ma läbirääkimisi pidasin. Ma sain oma firmalt telegrammi, milles mind õnnitleti ja tänati ja -- mis mulle veel tähtsam oli -- volitati veel teatud formaliteete täitma, mis muidu vaid peremehe eesõigus oli: ma pidin peremehe nimel lepingule alla kirjutama. Kas teate, mis see mulle tähendas?

Ma elasin hotell Imperialis ja õhtul, peale läbirääkimiste lõppu, kutsuti mind õhtusöögi ajal äkki telefoni juurde. Kutsuja oli härra Marzetti, kes tahtis lähemaks päevaks meie kokkusaamise tundi ära määrata. Kõne ei kestnud üle kahe minuti. Vabandused tülituse pärast jne. Peaksin siin veel tähendama, et ma kogu linnas veel kellegagi ei olnud kõnelenud, peale hotelli teenijate.

Tulnud tagasi laua juurde, leidsin sealt kaardi, millel seisid mõned sõnad, minu

arvates Itaalia keeles. Ei nime ega aadressi. Kuna kelner sellest midagi ei teadnud, siis palusin saalist lahkudes oma sõpra uksehoidjat, seda kirjutust tõlkida. Ta heitis kaardile pilgu . . ., siis muutus äkki ta nägu nii, nagu seda loeme ainult romaanides. Ta jättis mu sinna paika, jooksis büroosse ja tuli tagasi direktoriga. Nad kisendasid mõlemad ja vehkisid kui hullud. Esiotsa uskusin, et kaardil seisab vähemalt: „Maha Itaalia koerad!“ või umbes nii. Nähes mõlemaid, mõtlesin, ehk seisab seal: „Surm Mussolinile!“ Ma ei oska nende lärmi kirjeldada. Ilmusid mõned teenijad ja jooksid saadud käskude järele laiali. Mõni hetk hiljem tassiti minu kohvrid mu suureks hämmastuseks halli kaudu välja tänavale.

„Palun, lahkuge silmapilk hotellist,“ ütles direktor värisedes, nagu oleks ta tabatud mõne mõrtsuka varjamisel.

„Muidugi ma katsusin protesteerida, ähvardasin konsuliga, kuid mind ei kuulnudki. Kui nimetasin politseid, hakkas direktor valjusti naerma.“

„Palun kohe,“ kordas ta. Kõik, mis saavutasin oli, et mulle luba anti oma kohvrid hotelli ette tänavale jätta, kuni saabus voorimees.

Vahepeal läksin teist tuba otsima. Kell oli 10 õhtul, mõistate, mina viibisin võõras linnas ja ei osanud sõnagi Itaalia keelt.

Imperialist läksin Continentali. Kas võiksin saada toa? Olin sunnitud äkki hotelli vahetama. Direktor oli veidi umbusklik, mida ma talle muide pahaks ei pannudki -- erutatud võõras, kes öösel pakkideta saabus! Aga kui talle ütlesin, telefoneringu ta minu pakkide asjus, näitas ta mulle ühe toa ja pomises, ta lootvat, et mul Imperialis ei ole mingisugust pahandust olnud.

Mina jutustasin talle nüüd kogu loo ära ja näitasin ka kaarti, mis olin oma laualt leidnud. Kui ta kaarti vaatas, kartsin esimesel hetkel tõesti, et ta hulluks on läinud. Ta ei saanud sõnagi suust, jõllitas silmi ja laskis kaardi langeda, nagu oleks see olnud kuum raud. Siis asus ta minu kallale kui hull, lükkas mu tänavale ja lõi minu taga ukse kinni, vahtis mulle aga veel läbi akna järele, kuni ma voorimees

hega, kes mu pakid tõi, olin ära sõitnud. Ma arvasin veel nägevat, et ta enesele ristigi löi, enne kui ma edasi rändasin Exzelsiori poole.

Seekord — uskuge mind — ei jutustanud ma kaardist enam midagi! Seal seisis muide ainult kolm sõna, aga mõju, mis nad igale lugejale avaldasid, ei oleks võinud suurem olla, isegi kui nad oleks ütelnud, et mul on rõuged või et ma olen mõni rõövlipealik. Pime viha ja metsik ehm tabas kõiki. Asjatu vaev oleks olnud passi näidata või inimesi nimetada, kes minu eest oleksid võinud vastutada. Keegi ei lasknudki mind midagi seletada ega võtnud ka vaevaks mulle teatada, mis kurja ma õieti olin teinud, et mind kui kärnast koera käitati.

Mul pole rikkalikku luulelendu, aga ma ei soovi, et veel mõne teise sellise öö veedaksin. Iga hetk ootasin ma politseid, kes mu vangistaks ja läbi tänavate veaks, kus minu rahvas kui fashistide vastase ehk võiks surnuks lüüa. Hommikul ruttasin ma kohe härra Marzetti juurde ja ütlesin talle, seletagu ta mulle ära kõik see saladus, kui ta ei taha, et hullun. „Siin on see kaart,“ jatkasin, „kui võiksite mulle anda pisemagi seletuse.“

Härra Marzetti luges — vaatas minule, oli siis veel umbes viis minutit vait kui kala, siis pöördus ja lahkus toast.

Tulles tagasi, teatas ta mulle lühidalt: „Kirjutasime eile lepingutele alla, nii et neid enam tühistada ei saa, muidu... Loomulikult mõistate, et ma teiega enam äri teha ei või.“

Ma mõistsin. Muidugi ei mõistnud ma midagi, aga samal hetkel seisin ma juba jälle tänaval. Nagu oleks mulle pähe löödud! Mu närvid ähvardasid mind jätta hätta. Vaatasin möödudes vaateakendele, et näha oma peegelpilti, küsisin nüüd kelderilt, kas ta minu juures midagi erilist märkab — Kaart? Ei, kaarti ma temale ei näidanud. Mul polnud lusti ennast enam lasta välja visata, enne kui jõudsin Inglismaale. Tahtsin sõita lähema rongiga koju.“

Ma ei püüdnud nüüd enam varjatagi, et hingetu põnevusega kuulasin. Lugu kõrvallauas oli küllalt põnev ja väike advokaat jutustas nii hästi, et ma kõik ta abitus ja meeleheite kaasa elasin. Tema pilgu järele arvates oli mul tunne, nagu oleks ta meeleldi minu kuulamist spovinnud.

„Otse heategevvalt mõjus see mulle, kui

inglise pinda jälle tundsin jalgade all,“ jatkas ta. „Näha, et Inglismaa üldse veel olemas oli ja et peremees hetkel, mil ma ta büroosse astusin, politseile ei helistanud.“

Andnud aru, kutsus vanem peremees, keda ma tahan nimetada Browniks, mu õhtusöögile; ta lisas, et õhtusöögil ka teisi on, ja ma teadsin, mis see tähendas: hetk, mida ma juba ammu olin ihanud, tuli täna. Itaalia näis olevat minust kaugel.“

Jutustaja silitas oma hõbehalle juukseid ja jatkas sügava ohkega: „Must, nagu teie kübar, mu härra, veel kolme kuu eest!“ Siis jatkas ta kiiresti:

„Õhtusöögil istusin ma härra Browni kõrval lauas. Jutustasin talle kõik läbirääkimiste üksikasjad Itaalias. Ta küsis minult, kuidas ma härra Marzettiga sobinud, ja ma jutustasin talle tööpäraselt, et meil kordagi ei ole olnud mõtete lahkuminekuid.“

„Ainult lõpul oli meil kummaline arusaamatus, pidin ometi teatama. Ja tema ütles koguni, et ta minuga isiklikult enam rääkida ei või. Aga ma loodan, et ta mõtted jälle muutuvad, sest et me vististi ühe paha nalja ohvriks langesime. Kui oskasin Itaalia keelt, oleksin asja vististi võinud kohe selgeks teha.“

Ma jutustasin kõik, mis mulle Imperialis ja Continentalis juhtunud, ja härra Brown küsis kohe, kas mul kaart kaasas on. Ta pani prillid ninale, ja lähem, mis nägin, oli, et tamaas põrandal lamas ja meie kõik ta ümber talitasime; ta krae oli avatud, temale pritsiti vett näole ja siis — ei mäleta tõesti täpselt, kuidas see kõik sündis — kuulsin ma ehmatuse hütet ja mäletan veel, et keegi mulle kübara ja mantli tõi ja siis keegi mulle veel ütles, et mulle aasta palk maksetakse ja et firma mind enam ei võivat ametis pidada. Siis istusin autos ja sõitsin koju.“

Järgnes sügav vaikus.

„Jah, aga kaart?“ kuulsin advokadi lauas kaaslasi küsivat. „Kus see on?“

Advokaat nõõpis oma kuue põuetasku lahti ja võttis sealt välja paksu kirjattmbriku.

„Tahate seda lugeda?“ küsis ta. „Olen uudishimulik, millist mõju ta teile avaldab,“ lisas ta viivitades. „Te mõistate ometi: seda, mis ma kõige pealt tahtsin teada, mulle keegi ei ütelnud. Kõik vaatasid seda järjest ja lasksid ta langeda, nagu oleksid nad sealt lugenud oma surmaotsuse; üks-

Karl Robert Viitol,
ooperilaulja.

Peet Vallak,
(Peeter Pedajas),
kirjanik.

Ants Laur, Dr. ing.
keemik, eradozent
Tartu ülikoolis.

Timotheus Grünthal,
riigikohtunik.

Peet Aren,
maalikunstnik.

Juhan Keerd,
põllumees.

Eesti avalikkude tegelaste kalender.

16. juuni:

- 1885 Erich Roman Ludvig Jacoby, arhitekt Tallinnas.
1883 Peeter Lenk, õpetaja Esnas.
1900 Aleksander Peel, ajakirjanik Tartus.
1873 Peeter Aleksander Speek, poliitikategelane ja ühiskonnateadlane Washingtonis.
1892 Axel de Vries, ajakirjanik Tallinnas.
1883 Heinrich Voldemar Väljamäe, kaubandusteadlane Tallinnas.

18. juuni:

- 1885 Eduard Fromhold Aaso, põllumees Padas.
1868 Hendrik Bergmann, kõster ja õpetaja Rõngus.
1865 Peeter Lemming, tööstur Naivas.
1890 Rudolf Riiwes, põllumees Vana-Kuustes.
1892 Albert Helmut Gustav Saareste, eesti keele professor.
1881 August Sild, ametnik Laates.

19. juuni:

- 1881 Lembito Hansberg, riigiametnik Tartus.
1870 Hans Kapp, kõster-õpetaja Suure-Jaanis.
1892 Maria Türk, näitlejanna.

20. juuni:

- 1876 Richard Amandus Grünthal, tööstur Tartus.
1889 Amalie Rumvolt, kaupluseomanik Türil.

21. juuni:

- 1885 Friedrich Eduard Pihel, ametnik Loonas.
1874 Eduard Johannes Öunapuu, omavalitsustegelane Tartus.

22. juuni:

- 1891 Johan Leedu, põllundustegelane Keilas.
1897 Harry Aleksander Malm, ametnik Tallinnas.
1881 August Oit-Ojasalu, loomaarst Elvas.
1885 Johan Reinhold, riigiametnik Tallinnas.
1867 Georg Ferdinand Stude, sõimees ja tööstur Tallinnas.
1888 Julius Tasane, põllumees Loodis.
1890 Aleksander Varma, Eesti peakonsul Leningradis.
1888 Karl Robert Viitol, ooperilaulja.
1861 Johan Keerd, põllumees Kotolas.

23. juuni:

- 1887 Christjan Brüller, koolitegelane Tallinnas.
1893 Peeter Pedajas (Peet Vallak), kirjanik.

1890 Ella Treffner, kasvatustegelane Tartus.

1895 Herman Vooru, mõisavalitseja Vana-Antslas.

1888 Anton Üksit, õpetaja Haapsalus.

24. juuni:

- 1874 Kaarel Asper, põllumees Laiuses.
1858 Jaan (Johann) Kompus, kõster Elvas.
1870 Johan Müllerson, arst Valgas.
1884 Eduard Oja, õpetaja Udernas.

25. juuni:

1886 Elitse Kevend, õpetaja, teatritegelane.

26. juuni:

- 1881 August Voldemar Mätlik, ajandustegelane Tartus.
1899 Richard (Riho) Päts, muusikategelane Tallinnas.
1872 Peeter Ruus, loomaarst Tallinnas.

27. juuni:

- 1885 Hindrik Heering, õpetaja ja põllumees Rääpinas.
1888 August Kokamägi, põllumees Beija vallas (Lätis).
1899 Ants Laur, keemik, eradozent Tartus.
1885 David Rootsmann, astronoomia professor.
1896 Johannes Rõõp, õpetaja Vaabina-Peebul.
1895 Ernst Leonhard Uustal, ametnik Illukas.
1873 Johannes Voldemar Veski, keeleteadlane.

28. juuni:

- 1892 Aleksander Arbeiter, õpetaja Sadukülas.
1890 Friedrich Kruusmann, õpetaja Lihulas.
1884 Anette (Netty) Pinna, näitlejanna.
1885 Johann Udikas, õpetaja Pärnus.

29. juuni:

- 1889 Peet Aren, maalikunstnik.
1893 Timotheus Grünthal, riigikohtunik.
1882 Joel Benjamin Nyman, õpetaja Vormsis.
1879 Gustav Paigi, pangategelane Rakveres.
1899 Voldemar Vaga, kunstiajaloolane Tartus.
1883 Jaan Vaher, põllumees Põlulas.
1895 August Vladimír Kitzberg, advokaat Tallinnas.

30. juuni:

- 1859 Friedrich Vilhelm Ederberg, kirikuõpetaja Tartus.
1859 Margus Lukas, õpetaja Karksi-Nuias.
1882 Nikolai Aleksander Ernst Orav, põllumees Puiatus.
1867 Nikolai Sivers, põllumees Soosaares.

Albert Saareste,
eesti keele prof.
Tartu ülikoolis.

Jaan Kompus,
kõrster-kooliõpetaja,
organist.

Joh. V. Veski, eesti k.
lek. ja eesti k.dik.met.
sem. juh. ülikoolis.

Riho Päts,
helilooja, muusika-
õpetaja.

Christjan Brüller,
koolinõunik
Tallinnas.

teise kannul eemaldusid nad minust, nagu oleksin olnud pidalitõbine, aga ükski neist ei tõlkinud mulle neid sõnu . . . “

„Siis ei tea te veel praegugi, mis seal seisab?“ küsis ta kaaslane.

„Kardan mõnikord, et ma teada ei saagi. Ja seda kardan praegugi. Kas teiegi, nagu teised . . . ? Aga kõige esmalt pean teile lühidalt jutustama oma tagasitulekust.

Minu naine ei olnud juhuslikult veel kodus, kui ma tol õhtul nii ootamata varakult koju jõudsin. Ma läksin oma töötuppa, süütasin piibu ja istusin, et asja veel kord hästi järele mõtelda. Siis hakkasin härra Brownile kirjutama kirja ja kirjutasin ning kirjutasin. Alles kui ma piibu uuesti täitsin, märkasin, et kell oli juba üks. Mõtlesin esiti, et mu naine vaheajal vististi on koju tulnud, kuid arvatavasti kohe üles magadistuppa läinud, kuna tal ju ei võinud olla aimugi, et olin koju tulnud ja oma töötoas istusin. Aga mu kübar ja mantel rippusid ju esikus, mõtlesin jälle. Kui ta seal tule avas, oleks ta neid pidanud märkama. Jõudes alla, põles tuli heledasti ja tema paistel lebas kaart — mida ta vististi oli näinud, põrandal, minu mantli kõrval.

Ma ruttasin trepist üles ja kuulatasin ta

magadistoa ukse taga. Esiotsa ma ei kuulnud midagi, siis aga tungis sumbutatud nutt minu kõrvu, nii, nagu oleks ta oma pea matnud padjasse ja veel vaiba ületõmmanud, nõnda nuttis ta. Tasakesi hüüdsin ta nime. Nutt vaikis, siis pragises voodi, nagu oleks ta pöörnud. Ma hüüdsin veel kord, siis kuulsin paljaste jalgade astumist — siis jälle vaikus — siis ohkamine, raske, siis tuntud hää!; nüüd teadsin, mis sündis, ta nihutas mingisuguse mööbli ukse ette, et ma tuppa ei pääseks.

Võite juba kujutella, et me sinna kauaks ei jäänud! Usun, et hüüdsin talle, ärgu kartku, vägisi ma sisse ei kipu, siis lahkusin. Kuhu minna, ei kaalutlenud ma hetkegi, teadsin vaid, et kui jään, siis mõrvariks saan.

Tükk aega hiljem kuulsin end rääkivat politseinikuga. Olen veendunud, et ta arvab mind joobnuks. Ometi suutsin talle pikkamisi selgitada, et olen haige, ja ta andis mulle ühe lähedaloleva arsti aadressi. See pomises esiti kaua, miks ma ta nii hilja äratan, ei esitanud ka idiotlikke küsimusi, nähes, et ma ei olnud sellises seisukorras, mil oleksin võinud õieti vastata. Tal oli ka üks haigetuba, seal aitas ta mind riidest lahti võtta, andis mulle arvatavasti pisut broomi ja saatis mu voodisse. Mäletan ai-

Johan Leedu,
Keila põllutöökooli
juhataja.

J. Udikas,
alkkooli õpetaja
Pärnus.

Elise Kevend,
õpetaja Merikoolis
Tallinnas.

Karl Kruus,
plimanduse
konsolent.

Lembit Hansberg,
raudteeametnik,

nult, et kümme tundi järjest magasin. Tulnud teisel päeval mind jälle vaatama, püüdsin talle asja seletada.

„Teil on olnud raske šokk,“ ütles ta minu seletuse vahele. „Peate olema rahulik, kui jälle võite tõusta. Mida varem, seda armsam mulle.“

Tema hääle kõla ei jätnud mulle kahtlust,“ ütles jutustaja ning vahtis tarretult ja abitult tühjusse. „Vististi oli ta veel õhtul seda neetud kaarti näinud, mis võis mu taskust olla välja langenud, kui ta mind voodisse aitas. Arvatavasti ei olnud ta siis saanud magada.

„Teie ei tea, kui tänulik ma teile olen kõige eest, mis olete mulle teinud,“ katsusin ma ütelda. Doktor raputas pead; midagi viha sarnast seisis ta käeliigutuses. Tema olla küll ametilt sunnitud esimest abi andma, kuid kaugemale minna ei võivat teda keegi sundida.

Katsudes minu pulssi, hakkas ta kergemini hingama ja ütles sügavasti rahuldatud naeratusega, et ma tema abi enam ei vaja.

„Kui arvate vajalikuks, võite oma majaarstilt nõu küsida. Igatahes olete juba küllalt nii võrd tugev, et võite tõusta, süda on korras. Kas pean laskma tuua auto?“

Sel päevatunnil ei või te ju ometi frakis minna tänavale.“

„Ei taha teid rohkem tülitada, tänan! Palun mulle nüüd öelda, mis teile võlgnen?“

Kuid see küsimus paiskas ta tasakaalust välja.

„Ega te ometi ei usu, et teilt raha võtan?“ mõirgas ta.“

Väike advokaat vaatas sel hetkel kella ja tõusis vabandades:

„Mul polnud aimugi, et aeg ju nii kaugetel on. Jah, kummaline lugu, mis?“

„Tõesti! Ja mis sündis siis?“

„Siis — jäin tõsiselt haigeks. Nüüd lähen ma, nagu juba ütlesin, lõunamaale kosutust otsima.“

„Ja te ei tea ikka veel . . . ?“

„Ei. Ütlesin teile ju, et keegi mulle ei tahtnud seletust anda. Ja pärast arstilugu loobusin küsimastki. Olin narr, ütlete te vististi, et ma seda varem ei teinud, mis? Aga kui inimene kaotab ühel hoobil naise ja lapsed ja koha ja teda kiusab nagu hulumeelset taga tont, keda kõik näevad, ainult mitte tema, siis . . . Jah, aga arst keelas mul kõvasti ära erutused. Vabandage, parem ütlen teile kohe head ööd.“

„Palun näidake mulle enne ometi kaarti,“ ütles teine.

Mees viivitas ja raputas siis pead.

„Ma ei tahaks enam neid kogemusi läbi elada.“

„Jah, aga inimene, nii ei või te asja ometi jätta. Pahim on ometi parem kui see teadmatus! Teie ei tarvitse karta, et teile seletust andmata selja pööran nagu teised.“

„Seda oleksin ka oma naisest eeldanud,“ vastas väike mees nüüd täieliku rahuga.

„Kui kaart on kirjutatud nii, et tast aru saan, annan teile täpse seletuse. Ausõna!“

Viivitades otsis mees taskust: „Nii siis teie vastutusel. Teie ei pea ütlema, et ma teid pole hojatanud.“

Ta võttis kirjatasku ja soris seda leht lehtelt, viskas kord ka minule pilgu, nagu tahtes osa vastutusest minule veeretada. Siis lõi ta raamatu äkki jälle kinni.

„Usun, et olen kaardi mujale pannud,“ teatas ta. „Igatahes ei leia ma teda praegu kätte.“

Kevadelaul.

Prantsuse kirjanik **Guy Pivert.**

„Aia kohal helisevad
juba lauluhelinad.

Tähendab: ju saabund kevad,
lilled juba õitsevad.

Tahaks hõisata ja nutta . . .“

Siis katkes äkki laul, mida oli laulnud soe altohää. Insener Verner oli kohmetult maja ette seisma jäänud. Kui meelsalt oleks ta rutanud oma tuppä vaatama, kes see

laulja oli. Aga ta lootis veelikka, et laulja hakkab uuesti laulma. Ent kõik jäi vaiksaks. Nüüd läks ta trepist pikkamisi üles, avas tasakesi toakse ja astus tuppä: Tühi. Ainult tasane kannikestelõhn näis ruumis heljuvat.

Insener Verner istus sügavais mõtetes akna juures. Miks pidi ta täna nii elavalt tagasi mõtlema Mariele? Ajast, mil ta teda

viimast korda näinud, oli ju möödunud kümme aastat. Tookord oli see olnud soe märtsikuuõhtu, ka tookord oli magus altohäääl laulnud kevadelaule.

Täna, nagu tihti, pidi ta enesele ütleva, et oli lasknud mööduda õnne; selles kõiges oli süüdi olnud ta auahnus. Ta pidi ju enne tegema lõpueksami, kuidas võis ta ennast siis küll abieluga siduda? Ja nii ei olnud ta armastatud neiuile iial ütelnud otsustavat sõna, kuigi ka neiu silmad talle olid reetnud, et Mariegi teda armastas. Varsti peale seda oli neiu, vanemate pealekäimisel, saanud ühe jõuka kaupmehe prouaks, ja Verner ei olnud teda iial enam näinud.

Oli saabunud õhtu. Koputati uksele ja perenaine proua Müller tõi Vernerile õhtusöögi.

„Kas viibis poole tunni eest keegi minu toas, proua Müller?“

Imestades tõstis proua silmad.

„Täna? Ei, kindlasti mitte; tulin ju ise alles poole tunni eest koju ja ei tea, kes see oleks võinud olla. Noor preili töötab nagu harilikult oma toas. Oh, on see aga virk preili! Kulutab silmad peast. Nii noor ja ilma kõige lõbuta!“

Pead raputades läks perenaine ukse juurde, siis aga pöördus veel kord.

„Jah, tõsi, härra insener, preili Mell palus mind teilt küsida, kas te võiksite talle laenata inglise sõnaraamatut?“

„Muidugi, meelsalt. Aga mul on neid mitu ja ma ei tea, millist daam vajab.“

„Ehk võiksin preili Melli siia kutsuda.“

„Muidugi. Palun, ütlege talle, et minu raamatukogu seisab tema käsutuses.“

Mõni minut hiljem koputati ja tuppa astus sale noor neiu, kel suured mustad silmad, ning kummardas kergesti.

„Palun väga vabandust, aga ma ei leia oma sõnaraamatust paari tehnilist väljendust. Ja kuna proua Müller mulle juba sageli on rääkinud teie suurest raamatukogust, siis . . .“

Verner katkestas armastusväärse käeliiutusega kõik järgneva vabanduse.

„Võtke, mida vajate, preili; paraku on mul enesel vähe aega oma raamatuid põhjalikult sorida.“

Marie Mell, kes valmistus õpetajaeksami, oli väga õnnelik, et võis inseneri ilusat raamatukogu kasutada, ja tihti pugest ta Vernerit väljasviibimise puhul selle tuppa, et sealt laenata üht või teist raamatut. Siis leidis insener õhtul oma laualt sedeli: „Palun mitte pahandada, võtsin enesele täna selle ja selle raamatu.“

Mis jäi Vernerile muud üle, kui Marie juurde minna ja talle „röövitul varanduse“ eest pakkuda andestust?

Peagi sobis nende vahele hea seltsimeheliikkus Pühapäeviti tegid nad väljasõite ilusasse ümbrusse ja neil rännakuil kuulis Verner nii mõndagi preili Melli elust. Neiu oli ülemõpetaja tütar ja sealt linna tulnud õpetajaeksami vastu valmistama. Ta näis hoolega õppivat, vaevalt võttis ta enesele aega meelelahutuseks. Tal näis olevat vaid üks siht — saada sihile! Kui Verner mõnikord võttis soojema tooni, sest märkamatu oli heast, mõtlikust „kameradist“ saanud enam — siis arvas ta neiu juures märkavat karget taganemist. Tema kutsedki konserdile minna, kuna ta muusikat kirglikult armastas, lükkas neiu tagasi.

„Kas siis muusika teid ei huvita, preili Mell?“

Neiu punastas sügavasti ja vastas pea-aegu ägedasti:

„Palun, ärge rääkige muusikast, pean mõtlema vaid oma tööle.“

Eksamipäev lähenes. Marie töötas palavlikult ega leidnud enam pühapäevasteks jalutuskäikudeks aega. Verner tundis nüüd alles selgesti, kui armsaks talle see neiu oli saanud ja kui üksik ta elu oli temata. Kas oli Mariegi tema vastu soojemaid tundeid? Mõnikord arvas ta tulekul märkavat tema silmas rõõmsat helki. Aga siis oli Marie kohe jälle „hea kamerad“.

„See on mulle karistuseks selle eest, et olin auahne ja ei haaranud oma õnnest kinni,“ ohkas Verner.

Mariegi mõtleb ainult eksamile ja selle tulemustele. On's meie aja naised ja mehed nii sarnased?

Oli saabunud maikuu lõpp ja Marie oli oma eksami sooritanud hiilgavalt. Kurvalt mõtles Verner ajale, mis enam ei võinud olla kaugel, et Marie võttis kuski õpetaja koha ja lahkus linnast.

Pea tulvil neid kurbe mõtteid, oli Verner jõudnud maja ette. Ohk oli täis magusat öielõhna. Siis peatus ta äkki:

„Aia kohal helisevad

juba lauluhelinad:

Tähendab: ju saabund kevad,

lilled juba õitsevad.

Tahaks hõisata ja nutta,

kuid kas võimalik on see . . .“

laulis ilus, mahe altohäääl.

Nüüd jooksis Verner trepist üles ja kiskus oma toa ukse lahti. Ja seekord ei olnud tuba tühi. Marie oli klaveri eest ehmu-

des tõsnud, ja kui Verner ta hõisates rin-
nale pigistas, hakkas ta ägedasti nutma.

Viimaks kuivasid pisarad ja siis järgnes
pihtimine :

Tema oli muusikat alati palavalt armas-
tanud ja isa, kes oli olnud ühtlasi organist,
oli ta hääle välja koolitanud. Aga kui tu-
lid mured ja isa kohalt lahkudes oli Marie
otsustanud armastatud muusikast loobuda ja
elada ainult oma õpingule.

„Armsaim, sina olid vististi ka see, kes
märtsikuul laulis kevadelaulu. Miks sa siis
põgenesid?“

Punastades peitis Marie oma pea Ver-
neri õla najale.

„Uks teie tuppa oli lahti, kui jõudsin
koju. Ja ei suutnud kiusatusel vastu panna
kord jälle klaveri ette istuda ja laulda.
Sest mis oleks võõras härra siis võinud
arvata, kui minu oleks leidnud oma toast?“
lisas ta pisarsilmil naeratades.

„Võõras härra oleks olnud õnnelik, aga

nüüd on ta õnnelikum. Ütle mulle, Marie,
sa väike silmakirjateener, miks taganesid
sa alati, kui ma hakkasin sinuga rääkima
soojemini?“

„Ei saanud teisiti, sest ma teadsin, et
pean muretsema oma vanemate eest ja seda
muret ei tahtnud ma veeretada teiste kaela.“

Verner kaelustas teda uuesti.

„Lemmik, ei ma sind enam lahti lase.
Võiksid ainult ühe mure minu kaela vee-
retada ja see on, kui minust tahaksid lah-
kuda. Ja nüüd saadan ma sind!“

Esiti tasa, siis paisudes heledaks hõiska-
miseks, kostis soe hääle :

„Tahaks hõisata ja nutta,
kuid kas võimalik on see ?

Vanad imed, eks nad ruttu
jälle minu südame.

Kuu ja tähed, väljad, salud —
tahaksid kui ütelda :

unusta kõik hädad, valud —
sinu oma on nüüd ta!“

Casud Jäämerel.

Austria kirjanik Vilm v. Münchhausen.

Olaf Andersen trallitas tasakesi oma ette
laulu rohelistest merest ja sädelevast jääst,
kuna ta rahuloleval näol seisis naeratus.
Ta võis mastilt parajasti veel näha norra
plagut. Hämarik muutub ruttu pimeduseks.

Paremat ei või me soovida, mõtleb ta
ja läheb teiste juurde, kes tüüri ümber ist-
tuvad. Per süttab tuule eest kaitsstud la-
terna, Hendrik ja Arne aina suitsetavad
ja ei lausu sõnagi, kuid mõtlevad seda
enam.

„Stella“ on parajasti Vardöst, läänepoolt
Põhja kappi, välja sõitnud, kursiga kesk-
hommiku poole. Deklareerinud on nad :
„Vadsösse Varangerfjordi“, aga nad ei
tüüri mitte edela poole, kuidas nad peak-
sid.

Ei, mõni asi ei ole korras „Stellaga“,
saleda kalapaadiga, millel kaks masti ja
neli meest. Ja seda teavad mitte üksipäi
need neli meest, vaid ka kõik tolliametni-
kud ja piirivalvurid piki randa kuni Soome
piirini ja veel hulk maad edasi, kuni isegi
Vene piirini.

Suvel, keskööpäikese ajal, pole midagi
teha, ei, siis on ööd päevavalged, aga nüüd,
oktoobris ! Ja eraldi veel pilvise ilmaga.

Ja jah. Salakaubavedu õitseb. See pole hä-
daohutu, mõistagi, aga ta käib !

Taga läänes vilgub Vardö tuli ja käris-
tab hetkeks öise pimeduse. Purjesid paisu-
tab kõva idatuul. Arne on plagu alla lask-
nud ja laob pimedas paadilael kaste ja ka-
lavõrke. Laevaomanik Olaf seletab Hendri-
kule ja Perile oma plaani. Nad istuvad
laterna ümber, mis nende näod pimeduses
paneab punaselt kumama.

„Nagu vandeseltslased!“ mõtleb Arne,
kui nende juurde tuleb.

Jah, nagu vandeseltslased.

Värske õhk annab iga hääle teravasti
edasi. Olaf räägib ikka veel :

„... nii et me kohtame mootorpaati
põhjapool Soome Pummanki tuld. Tunnuseks
paneme välja sinise laterna.“

Kajakad kisavad valjusti. Ühetooniliselt
laksuvad lained. Per tüürib ja seisab, aga
kuuleb kõik.

„Peame olema peale keskööd kohal, nii
kirjutati Petsamost,“ jätkab Olaf. Näod õhe-
tavad : õhus on tunda ohtu, aga raha mee-
litab.

„Me peidame kõik võrkude ja kalastus-
esemete alla — ja siis tagasi Vadsösse —“

„ . . . kui kõik õnnestub,“ ütles Per vahele.

„Ära maali pärgliit seinale!“ manitseb Olaf karedalt ja jääb siis vait.

Kella kahe paiku öösel läheb Per ette eesruumist sinist laternat tooma. Teised istuvad vaikselt ja tõstavad inestades pead, kui eespaadist äkki kuulevad kõnelemist.

Mis see tähendab?

Tagasi tuleb Per sinise laternaga ja lükkab oma ees üht tüdrukut, kes oma blondjuukseid varjab Lapi mütsi all, nagu viibiks ta maal. Olaf näeb laterna valgelt, et tüdrukul on sinised silmad ja kena nägu. Hendrik ja Arne on nii hämmastunud, et midagi ei oska ütelda ega mõtelda.

„Ta oli eesruumis,“ ütles Per, „kuidas ma ehmusin!“

Teised naeravad, aga Olaf küsib karedalt:

„Kust sa tuled ja kuhu tahad minna?“

Tüdruk vaatab talle rahulikult näkku. Ta silmad on selged. Kohmetu ta ei ole.

„Kuulsin, et sõidate Vadsösse ja sellepärast tulin paati, et odavasti sinna saada,“ vastab tüdruk viivitades.

„Meie ei sõida otseteed Vadsösse,“ vastab Olaf, „ja ma ei saa sind kaasa võtta.“

Ta imeb jälle piipu ja ütleb siis:

„Ootame paati Petsamost, sellega lähed sa maale.“

Rahulikult pöörab ta ja hütiab: „Tõmba sinine latern üles, Per!“

„Aga mina tahan ju minna Vadsösse,“ ütleb tüdruk. Ta häälest kostab nagu palve. Olaf vaatab teda uurivalt.

„Meid ähvardab hädäoht — ka võiksid sa meid reeta,“ ütleb ta luuravalt.

Aegajalt valgatab Pummanki majakakatause hõbeviir neist üle. Nagu tondid seisavad nad. Tuli peab seisma juba lõunapool. Sinine latern tõmmatakse üles masti. Per laulab eespool.

Tüdruk silmitseb Olafi. Ta silmad valguvad.

„Minul pole teie toimingutega asja,“ ütleb tüdruk veel kord paludes.

„Mina ei ole sind kaasa kutsunud,“ vastab Olaf otsustavalt, „pead mootorpaadiga randa tagasi minema!“

Hjördis näeb, et palumine on asjatu. Ta istub reelingule ja vahib musta, voogavasse merre. Oma riiete all tunneb ta valgusraketti, mis tolliohvitser Gunnar Klageness

Harry A. Malm.
ETA rekl. osak. juh.
fototeadlane.

August Kitzberg.
vannut. advokaat
Tallinnas.

August Mällik,
aianduse ja mesind.
õp. Tartu ülikoolis.

geness temale Vardös annud. Ta näeb meest jälle enda ees ja arvab kuulvat: „ . . . sest oht on suur. Ma hoiatan teid veel kord, Hjördis Nilsen. Salakaubavedajate vahel valitsevad raudsed seadused: kui leitakse, et olete paadis ja tahate näiliselt minna Vadsösse, aga tööpoolest tahate neid reeta . . . “

„ . . . tean, tean,“ on ta siis kärsitult ja otsustavalt vastanud, „seal käib kõik silm silma vastu. Aga mina tahan kätte maksta — kätte maksta! Teie, Gunnar Klageness, olete veendunud, et Olaf Andersen minu peigmehe kadumise eest on vastutav? Tema jälgis neid teravasti!“

Tahtmatult sulgeb ta silmad. Ta sõrmed krampuvad.

„Visake automaatlik valguserakett vette, kui „Stellal“ kaup pardal on,“ kuuleb neiu veel pimedast ja minevikust üles kostvat.

Ta väriseb. Tuul on tõusnud kõvemaks ja sinine latern tantsib tontlikult masti küljes.

„Mis nüüd teha?“ küsib Hjördis eneselt. Ta on enneaegu leitud. Ah, ta teotseb veel sellegipärast! Kui aga kaup juba oleks paadis!

„ . . . meie valvame kogu lahte ja ootame teie signaali,“ kuuleb ta jälle Gunnar Klagenessi, „peaks teil olema õnne!“

Ja see kõik oli olnud alles eile?

Ta ehmuab oma mõtetest, kui kaugel äkki valgatab sinine valgus. Mehed hakkavad liikuma. Tume mootorimürin läheneb pikkamisi. Laeval valitseb suur põnevus. Hjördis tunneb, kuidas temas tõuseb ärevus. Räägitakse vähe. Olaf Andersen silmitseb teda kummaliselt otsides. Aga mees vaikib. Nähtavasti mõtlevad nad kõik vaid kauba vastuvõtmisele.

Pimedusest nihkub suur mootorpaat, esiti hallilt, siis valgemaks muutudes, välja ja läheneb paadi küljele. Kostavad hääled, lendavad köied, pritsib vesi vastu paati —

ja siis kantakse kastid ja pallid tantsiva laterna valgusel paati.

Kui mootorpaat on juba pooleldi tühi, läheb Olaf sinna ja kisub Hjördise kaasa. Kolm meest silmitsevad teda imestades.

Olaf seletab asjaloo ära.

„Hea küll,“ ütleb Roar, „laseme ta Pet-samos maale.“

Seni läheb Hjördis pisut kõrvale. Tema arvab tulnud olevat hetke, mil vaja on rakkett visata vette. Nüüd või ei iialgi!

Samal hetkel valgatab valgus ja lai helgiheitja viir embutab mõlemaid paate. Kõik on ehmust nagu halvatud. Pauk kõmatab tumedalt üle vee.

„Tolliristleja!“ kisendab Olaf ja raiub kõied katki. Siis annab ta tugevale mootorile täie käigu — ja nõksuviisil tormab paat edasi põhja poole. Mootor suriseb ja turtsub, vesi lööb vahutades kõrgele ja kogu paat vabiseb propelleri mõjul. Nii kihutavad nad edasi, ehm südames ja otsustav ilme näol.

„Viska kastid üle parda!“ kisendab Olaf Roar viivitab.

„Kaalul on vabadus!“ hütab Olaf veel kord. „Peame sõitma kiiresti. Kastid üle parda — ruttu!“

Kastid lendavad üle parda ja vajuvad põhja.

Paat kergeneb, mootor hoigab ja ragistab, vood jooksevad üle parda, aga tolliristleja järgneb neile vahetpidamatult.

„Gaasipomm välja!“ hütab Roar, ja susistades tõuseb nende taha tihe udusein. Pikkamisi mööduvad minutid.

Nad tormavad edasi.

Tumedalt kuulavad nad eemalt laskmist, aga nemad on jälle kastunud pimedusse.

Päeval, mis järgneb sellele liiklevale ööle, ajavad lained neid abitult Jäämerel ringi: bensiininõud on tühjad, leib ja vesi otsas. Puudub isegi tuli!

„Meri ajab meid kirde poole,“ ütleb Olaf kibedasti. Ta silmad otsivad horitsondi uurivalt läbi. Pole näha ei suitsu ega purje. Taevast on paksult pilves.

„Hea, et ei paista päike,“ mõtleb Olaf. „Ehk tuleb abi, enne kui nälg ja janu meid vallutavad.“

Tunnid mööduvad. Öhtu eel tuleb välja päike; pilved on taevast kadunud. Kajakad ringlevad hõbedana vastu sinitaevast, mis naeratades kummub rohelise mere kohal.

Nad valmistuvad öö jaoks. Üks neist peab jääma valvele, kas tuld on näha. Aga kuidas endast märku anda? Isegi tuletikud on ligunenud ja kõlmatud. Kõik on märjad.

Öö laotab omad mustad tiivad nende üle laiali. Tuul raugeb, kuid tema asemele astuvad külm, nälg ja janu. Tummalt istuvad nad paadis, igal ühel omad mõtted.

Seegi öö möödub. Samuti päev.

Tekib küsimus, hirm ja meeleheide...

Jälle muutub hämarik pimeduseks. Lained loksutavad ja ajavad neid täheilus särava taeva all; eemal hakab Njemitski maanina majakatuli oma ringe tõmbama.

„Oleks meil ometi tuld märguandeks!“ ütleb Roar tumedalt ja vahib tarretult majakatule suunas.

Nagu välk sähvatab Hjördisest läbi:

„Mu Jumal,“ mõtleb ta, „valguserakett! Minul on ju valguserakett!“ Aga kohe levib teine mõte: „Kuidas ma seletan, kust ma ta sain? Nad taipavad kõik ja jätavad minu mu saatuse hoolde, kuna nad ise pääsevad!“

Tasakesi hoigab ta: „Nii pääsmise ligidal ja ometi mitte liigutada tohtida!“

Ta näeb Olafi varju pimedas ja ei tunne tema vastu enam vähimatki viha. Kas võib ta veel selgesti mõelda?

Tunnid mööduvad venides. Siis ütleb Olaf äkki:

„Oleme jõudnud tulele lähemale — ma ujun maale!“

„Seda sa enam ei jaksa, su jõud on otsas,“ ütleb Roar õlgu kehitades.

„Parem sureb üks kui kõik,“ vastab Olaf. „See on meie viimane pääsmisevõimalus!“

Hjördise süda tõmbub kokku: See on mees, keda ta tahtis vihata. Ja see mees tahab ennast ohverdada tema ja teiste eest!

Otsustavalt tõuseb ta, kisub raketi riiete alt ja viskab vette. See plaksatab, vajub ja susiseb — ja äkki sähvatab punane tule-samm pragisedes üles taeva poole.

Kõik on hämmastusest nagu halvatud.

Eemal tuletornis tõuseb signaal kõrgele: Päästjad tulevad!

Olaf naeratab pilkavalt. Siis ütleb ta:

„Oleksid võinud enda jätta vaevamata. Sinu peigmees on eile jälle koju sõitnud; hoidsime ta ainult sellepärast nii kaua kinni, et ta meile ei saaks hädaohtlikuks!“

Kuum veri.

Brasillia kirjanik **Jeany Kerecheny.**

Madrustekõrts Pernambuko sadamas, otse merekaldal. Otse ukse vastas asetseb lai, kuus meetrit pikk baar, mis täidetud kõiksugu jookidega. Siin on saadaval Bordeaux punavein samuti nagu whisky, tokaier ja ehtis sherbett.

Bronksikarva juustega ja ihaleva pilguga naine valas seal jooke välja. Tema vastas aga seisis, toetudes küünarnukkidele, laiaõlaline noormees, kes hoolsalt jooke maitsetes. Punajuukseline naine meeldis talle silmanähtavalt, sest ta pilk viibis tihti temal. Aeglaselt löi mees oma nahkvööle, mispeale selles peituvad pikapeaga pussid valjusti kõrisesid. Naine naeratas väljakutsuvalt, tema ihas pilk riivas noormeest ja — mehe süda võttis tuld. Naine aga pakkus talle vahetpidamata juua.

„Joo, José, varsti läheme!“

Noormees rüüpas klaasist sügava lonksu.

Pikkamisi täitus kogu lokaal jänuste külalistega. Lääkivaks viksitud laudadel pakuti neile kollaseid jooke. Leti vastas istus viis meest. Neli hispaanlast ja üks portugallane. Klaasid tühjendati ja keelepaelad pääsivad valla, rõõmus tuju tõusis ja tõusis.

Neid viit vihastas see, et punaste juustega naine ainult selle nooremehega tegemist tegi. Viimaks väljus neist kadedalt hütte:

„Sellele lapsele oleks veel luttsu tarvis!“

„Mia, saada ometi poiss koju! See vaene jääb sinu kõrval veel magama!“

„Millega jaksab see kollanokk oma joo-
gid tasuda?“

Ja nii ärritati noortmeest edasi.

José pöördus hetkeks ja mõõtis mehi kõrgilt. Ta silmad välkusid, viha kõneles neist. Aga punajuukseline rahustas teda:

„Las räägivad. Kas ei ole mina sulle rohkem väärt?“

Noormees pöördus jälle ja näitas mees-
tele oma selga.

„No vaadake mehikest, kui kõrk ta on! Küll ta saab varsti tunda minu rusikat!“ hüüdis üks hiigelsuur hispaanlane.

José pööras ja sülitas meeste poole. Siis

pani ta oma parema käe puusa ja vaatas vihasele hiiglasele kindlasti silma.

„Nadikael!“ mõirgas hispaanlane ja tema paremas käes välgatas ka juba revolver.

José vaatas külmavereliselt relvale.

„Sina kaabakas!“ mõirgas hispaanlane veel kord. „Sa kas laskud põlvili ja palud andeks — või —“, ja revolveri suu tõusis pisut.

Võõrad teiste laudade juures silmitsesid hirvitades José kanget nägu.

José sülitas veel kord hiiglase poole.

Kõrvulukustav pauk kõmatas. Inimesed tõusid istmeilt.

Kuul oli José ette põrandasse tunginud. Punajuukseline naine kahmas oma peast kinni.

José viskas käe väkkiirelt ette. Pika-
peaga puss keeras end õhus kolm korda ringi ja — puurus hiiglase lauda.

Hispaanlane istus kivistunult oma kohal. Särav pussipea vabises nagu hirmus hütid-
märk ta nina ees; ta oli mehe kuuevar-
rukast läbi tunginud lauasse ja mehe käe nii-
viisi laua külge naelutanud.

José aga seisis harkjalul ja välkuvail silmil; tema paremas käes läikis teise pussi pea, mis nagu ta silmad välku löi. Ja tema hääل kajas läbi püssirohusuitsu üle lokaali:

„Pane tähele! See teine puss tungib su südamesse!“

Ja hirmuäratava shestiga viskas ta oma käe ette.

Hispaanlased vaatasid üksteisele.

Hiiglane tõusis ja astus pikkamisi José juurde.

„Oled täismees, mu poeg. On kohe näha, et oled hispaanlane. Tule, tühjenda minuga sõprusklaas!“

José ilusastnoorest näost lehvis üle nae-
ratus, kui ta mehele kätt andis:

„Servus! Sinustki räägib hispaania veri. Oleks kahju, kui üksteist veristaksime!“

Saalis kajas mürisev „vivat“. Jose läks hispaanlase käevangus teiste hispaanlaste laua juurde.

Kosjateel.

Vene kirjanik **Mihail Soshtsenko.**

Neil päevil abiellus Jegorka Bassov. Võtis terve naise, kel paksud põsed ja kes vähemalt viis puuda raske. Üldse on sel mehel õnne.

Juba kolm aastat oli Jegorka Bassov lesk, keegi ei tahtnud temaga abielluda. Ja ometi oli Jegorka peaaegu kõigile lähene nud. Isegi ühejalaga sõdurilesele linnas. Ja ainult pisike äpardus on asja luhta ajanud.

Sellest kosjast on Jegorka alati armastanud rääkida. Selle juures on ta uskumatult valetanud, mis juba sellest nähtub, et ta igakord uusi ja hämmastavaid üksikasju teadis jutustada.

Talunikud teadsid seda lugu kõik juba peast, kuid sellegipärast palusid nad Jegorkat igal võimalusel, et ta seda neile jutustaks ja nimelt üsna täielikult, algusest lõpuni, ja nad naersid juba ette. Mitte ainult ei naernud, vaid otse lõhkesid naerust.

„Nii siis, kuidas sa tema ümber lipitse sid, Jegorka?“ küsisid nad ja pilgutasid temale silmi.

„Noh, niisama,“ vastas Jegorka.

„Ja sul oli suur rutt, mis?“

„Jah, rutt,“ ütles Jegorka. „Oli, mõistagi, kuum aeg, vaja oli niita ja koju vedada. Ja siis, mu armsad, sureb minu naine. Täna, mõistate, poeb ta voodisse ja järgmisel päeval on ta juba raskemini haige. Viskleb ja sonib ja kukub ahju pealt alla.“

„Noh, ma tänan sind, Katjushka,“ ütlen, „tõmbad mul nõõri kõri ümber kokku. Nii ebaõigel ajal tahad siit ilmast lahkuda ja teise kolida. Oota ometi pisut,“ ütlen, „oota sügiseni! Sügisel võid sa rahulikult surra.“

Ja tema, ei midagi, vehib ainult käega.

Muidugi kutsusin ka arsti. Puuda kaerte eest. Arst valas kaerad oma kotti ja ütles: „Rohud,“ ütles ta, „siin ei aita. Sinu naine sureb.“

„Ja mis haigusse?“ küsin. „Vabandage minu küsimust.“

„Meditsiingi,“ ütleb ta, „ei tea seda.“

Aga arst jättis ometi mingisuguse pulbri maha ja sõitis koju.

Me panime selle pulbri siis Jumalaema kujule — ei aidanud. Naine sonib, viskleb ja kukub ikka jälle ahju pealt alla. Ja õhtul ta sureb.

Mina, mõistagi, hakkasin huluma. Aeg, mõtlen, on kuum: vaja heina niita ja koju vedada ja nüüd — naiseta ei saa sa liigu-

tada sõrmegi. Mis teha? Ei tea. Ja kui näitek tahaks abielluda, tõuseb jälle küsimus, kellega. Nii mõnigi ehk tahaks meest, kuid kiirus ei sobi talle. Ja mina vajan ometi naist tingimata ja kohe.

Rakendasin hobuse vankri ette, tõmbasin uued püksid jalga, pesin jalgu ja — sõitsin teele.

Jõuan naaberkülla. Lähen tuttava juurest tuttava juurde. „Aeg,“ ütlen, „on kuum. Mis siis palju rääkida, vajan naist ja kui ta oleks ka kas või pime. Tunnen, ütlen, huvi abiellumise vastu.“

„Jah, tüdrukuid juba olla,“ öeldakse mulle, „aga ilm on kuum, keegi ei tunne abiellumise vastu huvi. Mine, öeldi mulle, ehk sõdurilese Anisja juurde — ehk suudad temale augu pähe rääkida.“

Nii siis läksingi.

Jõuan sinna. Vaatan — naine istub kastil ja sügab jalga.

„Kiidetud olgu Jeesus Kristus,“ ütlen. „Lõpetage“ ütlen, „jala sügamine, sest mul on kavatsus teiega äri teha.“

Tema vastu: „Ega sügamine seda ei takista.“

„Nimelt,“ ütlen, „aeg on kuum, sellepärast ei ole pikal jutul mõtet. Teie ja mina, me mõlemad, kolmandat me ei vaja, abiellume,“ ütlen, „ja homme hakkame tööle: vihke siduma.“

„Võib olla,“ ütleb tema, „kui tunnete minu vastu huvi.“

Ma silmitsesin teda. Näen — naine mis naine, tugev, võib töötada.

„Jah,“ ütlen, „tunnen huvi, mõistagi. Aga,“ ütlen, „ütelge mulle, na ajaviiteks, kuipalju teil on aastaid?“

„Aastaid,“ ütleb tema, „ei ole palju, nagu näete. Ja keegi pole neid veel arvestanud. Ja ma sündisin, et mitte valetada, aastal tuhatkaheksasadakaheksakümne kuuel.“

„Nii siis,“ ütlen, „aeg on kuum, mis seal veel pikalt rääkida. Kui te ei valeta, olen nõus.“

„Ei,“ ütleb tema, „ei valeta, selle eest karistab inimest Jumal. Kas pean oma asjad kokku pakkima või mis?“

„Jah,“ ütlen, „pakkige. Ja kas on teil palju asju?“

„Asju,“ ütleb ta, „ei ole palju: riided kastas, kirbud kingades. Mul on kast ja riided.“

Võtsime kasti ja riided vankrisse. Pakkisin veel ühe panni ja kaks halgu puid ning algasime sõitu.

Mina juhin hobust, ruttan, ja mu naine vaarub kastil ning sepitseb plaane, kuidas tahame elada ja mis ta keedab ja et ei oleks paha, kui saaks minna sauna, juba kolm aastat ei ole ta seal enam käinud.

Viimaks jõuame koju.

„Tulge maha,“ ütlen.

Naine tuleb maha. Vaatan — imelikult tuleb ta, poolviltu, nagu lonkaks ta mõlema jalaga! Neetud, mõtlen, on see aga lugu!

„Mis teil on, naine?“ ütlen. „Mulle näib, et lonkate.“

„Aga ei,“ ütleb tema, „see on niisama, teen niisama.“

„Jumala pärast, mis tähendab: teen niisama! See on väga tähtis, kui lonkate. Ühejalaga inimest, ütlen, ma ei saa talus tarvitada.“

„Aga,“ ütleb tema, „see on vaid pahem jalg. See puudub vaid pool tollikest.“

„Pool või terve,“ ütlen, „pole tähtis. Aeg, ütlen, on kuum, siin ei saa enam järele

mööta. Aga, ütlen, see on võimatu. Sest, ütlen, kui vett kannate, loputate kõik maha. Vabandage, palun, ütlen, ma olen eksinud.“

„Ei,“ ütleb tema, „äri on äri ja kaup on kaup.“

„Ei,“ ütlen, „ei või. Kõik, ütlen, sobib mulle, nagu ja aastad, aga ei või. Vabandage, jätsin jala tähelepanemata.“

Muidugi hakkas naine vinguma ja nutma, tahtis mind lüüagi, muidugi, kuidas siis muidu. Ja mina olin vaheajal ta kaasavara õue kandnud. Kord või kaks oli ta mulle näkku löönud, ma seda ei lugenud, siis ütleb ta:

„Õnn sulle, sa koera saba,“ ütleb, „et seda märkasid. Vii mu tagasi!“

Nii siis istusime jälle vankrisse ja sõitsime. Olime sõitnud seitse versta, siis valdas mind viha. Aeg, mõtlesin, on kuum, ja sina, inimlaps, sõidutad noori neidusid!

Viskasin kaasavara vankrist ja vaatan, mis saab. Ja tema ronis neile järele. Mina hobune ümber ja — heidii! See oli lõpp.

Kuidas ta oma asjadega koju sai, ei tea. Aga ta sai. Ja aasta hiljem ta abiellus.

Vennake ja õeke.

Saksa kirjanik A. H. Schmitz.

Hiljuti sündinud vennake oli perekonnas mõned muutused esile kutsunud. Kõige pealt jälitati kaheksa-aastast Ervini palju vähem kui siiaaani. Ühel päeval, kui ta roomas aias põõsaste vahel, leidis ta väikese, vigastatud tiivaga linnu. Ta võttis ta kätte ja tundis südamekest tuliselt vastu sõrmi põksuvat, siis ruttas ta majja, et näidata leidu emale. Kuna ta aga emä kuskilt ei leidnud, kiskus ta kärsituses vanemate magadistoa ukse lahti. Seal avanes taile pilt, mis tegi ta keeletuks ja liikumatuks. Ta oli juba õppinud oma nii raskelt puhtaks hoitavaid, intiimseid kehaosi häbenenema ja neid varjama; mis puutus vanematesse, seisid nad nähtavasti kõrgel samaste asjade üle; nüüd aga pidi ta nägema, et ema kleidi oli avanud ja vennakesele rinda andis. „Mine välja, laps,“ ütles ta rahulikult, nagu ei oleks selles midagi olnud. Ervin ruttas välja, lahkus aiast, mis talle valjusti oli keelatud, ja põgenes väikesesse, lähedal-olevasse kuusikusse. Väikese linnu, kes armetult piiksus, pani ta enese kõrvale maha.

Iialgi, mitte iialgi ei mõtelnud ta enam sellele, et emal oli niisugune rind. Kord varem oli ta seda küll teadnud. Ta oli ometi vahepeal suureks poisiks saanud, kes häbenes; ta oli uskunud, et suured miski pärast häbeneneda ei tarvitse, ja nüüd oli see kõik ometi olemas, ja ema ei häbenenud isegi. Teda haaras äkki viha vennakese, selle sissetungija, vastu, kes segas senist paradiisi, kes nähtavasti teha tohtis, mis tahtis, kes ei tarvitsenud häbeneneda, kelle ees ei häbenetud, kes oli ebapuhas ja keda selle eest rohkem armastati, kui häid lapsi. Ta süda tõmbus valu pärast kokku. — Kindlasti ei teadnud isa neist asjust midagi. Mis ta küll nii hirmsa kohta ütleks?

Näljane lind piiksus nüüd nii haledalt, et Ervin tema eest pidi hoolt kandma. See oli hea, sest kui ta loomakese kallal askeldas, ei märgatud, mis tas sündis. Ta ruttas kööki ja nõudis ärevalt linnule midagi süüa. Köögitudruk kastis saiatüki piima sisse ja lind nokkis seda elavalt. Ervini õekene Edith, kes oli aasta noorem, ruttas ka juure ja

tegi kohe ettepaneku rohust pesakest teha, kus vaene loomake võiks magada. Mõlemad lapsed ruttasid aeda ja kuna Edith pesa tegi, võitles Ervin enesega, kas teha teda hirmsa saladuse kaasteadjaks. Õeke oli nüüd ta loomulik liitlane ema ja sissetungija vastu. Ennekui ta otsustada jõudis, kutsuti nad majja õhtusöögile. Kui Ervin hiljem emale igaõhtuse suudluse andis, liigahtus temas seni tundmatu trotslikkus. Tehku ema pealegi niiviisi, nagu armastaks ta teda veel, tema teadis, mis ema vennakesega oli teinud. Ta suudlus oli külm. Kuid ema ei pannud seda tähelegi.

Järgmistel päevadel armastas Ervin oma õekest kirglikult. Kui ta teda nägi, kaisutas ta teda ägedalt, suudles teda ja ei tahtnud teda enam lahti lasta. Ta õeke lasi seda heameelega sündida. „Ema ei armasta meid enam,“ sosistas Ervin talle kord kõrva. Edith vaatas teda ehmunult, ta silmadesse tulid pisarad ja ta küsis: „Miks mitte?“ „Kas sa seda veel märganud ei ole?“ jätkas Ervin, „ta armastab nüüd ainult veel vennakest.“ Edith hakkas nutma ja ütles: „See on ju nii paha.“ Nüüd tegi Ervin ettepaneku, et „röövib“ teda. Mis see olevat? Noh, ta olevat võõras prints, kes temaga tahtvat abielluda, kuid kuri võõrasema ei lubavat seda. Sellepärast pidavat ta teda röövima ja ühte urtsikusse metsas viima, kus ta varjavad kallihinnalisi varandusi. See ettepanek meeldis Edithile väga. Ervin viis ta kohe väikesesse kuusikusse, kus tõepoolest leidus pime puumajak. „Siia pead sa nüüd ikka jääma,“ ütles Ervin; Edith lasi end rahulikult urtsikusse viia.

„Ja nüüd toon varandused,“ ütles ta. Kogu õhtu pool käis ta edasi ja tagasi ja tõi tähelepanematult kõikisugu majast: vana, kappi unustatud, punase siidisalli, mille ainult vaevaga haagilt võis vallandada. Edith pidi selle ümber pea ja õlgade siduma. Urtsiku seintele, milles leidus küllalt naelu, kinnitati kirjud klantspaberi poognad. Esemed, mis iseenesest ei olnud midagi erilist, nagu kastekann ja triikraud, mässiti kirjude rätikute sisse ja näisid nüüd saladuslikud hinnalisused. Selle vastu võisid visiitkaartidevaagen esikust ja lillevaas oma ilus uhkustada. Nad asetati aialauakesele röövitud printsessi ette. Vaagnal istus linnuke, kes lõbusalt piiksus, kuid ikka veel lennata ei suutnud. „See on sinu kull,“ ütles Ervin.

Hilisõhtupoole videvik algas tasa. Nüüd tuli Ervinile kõige parem pähepiste. Ta veendus, et vanemate magadistoas ei olnud kedagi, tõi kaks hõbedast öölauaküünla-

jalga ja süttas küünlad röövitud printsessi ees. Kõige ilusam oli, kui väljast läbi aknakese kitsasse, kirjusse ruumi vaadati. Seal istus Edith vait nagu hiireke ja puine nagu bütsansi jumalaema oma fantastilise peaehtega pingil küünalde taga. „Kui ma aga näljaseks lähen,“ küsis ta. „Siis toon sulle nii palju süüa kui tahad,“ vastas Ervin, „jätka see minu hooleks.“ „Kas pean siin ka magama?“ „Muidugi, toon sulle hiljem patju ja tekke.“ Edith tõmbas suukese veidi viltu, kuid Ervin tormas kirglikult ta kallale ja kaisutas ja suudles teda ekstaasis, hoolimata ta kunstipärasest ehtest. „Ma ei armasta nüüd kedagi enam, ainult sind,“ seletas ta, „ja hiljem abiellume.“ Edith tundis end ikka imelisemalt, kuid ta pidas seda siiski väga ilusaks. „Lähene nüüd koju,“ ütles Ervin, „toon sulle hiljem puhvetist shokolaadi ja kuivikuid.“ „Seda sa ju ei tohi.“ „Mulle on nüüd kõik ükskõik, hea olla on lollus.“

Edith jäi ükski, muutmata ettekirjutatud asendit. Ta vaatas üksisilmi oma vigast kulli. Lõpuks tundis ta hakkavas pimeduses siiski õudust. Ta palgesid mööda jooksid pisarad. Ta ei julenud ükski välja pimedusse minna. Ervin teeskles kodus, nagu ei oleks midagi juhtunud. Varsti kutsuti lapsed sööma. Ervin tuli ükski. Küsitud, kus Edith on, valetas ta, et ta on majas. Maja otsiti asjatult läbi. Mindi aeda ja hüüti Edithi nime, kuid vastust ei saadud. Ilmus ema ja küsis ikka jälle, kus Ervin õekest viimati on näinud, kuid Ervin jäi kangekaelseks ja vastas ikka endiselt. Siiski tundis ta hirmu. Ta imestas, kui teisiti kõik näib õhtul, kui päeval. Õhtupoole oli tal veel kõikumatut julgust olnud.

Nii sai kell kaheksa. Isa tuli koju. Ta kahvatas, kui kuulis, et Edith on kadunud ja hüüdis veel valjumini kui teised ta nime öösse. Seda Ervin kauemini kannatada ei suutnud. Ta võttis isa käest kinni ja kogeles, et tahab talle midagi kõrva öelda, mida keegi kuulda ei tohtivat. „Mis see on?“ küsis isa lühidalt, kummardudes ta juure. „Tean, kus ta on.“ „Mis? Sa tead seda? Kus? Ruttu.“ „Tahan sind sinna viia, täitsa ükski.“ Kõik seisid ärevalt ringi, kuid nüüd andis isa viipe ja lasi end Ervinilt välja viia, täis hirmu, et midagi hirmsat on juhtunud. Ervini julgus aga kasvas uuesti, ta paistis iseenele väga tähtis. Viies isa kuusikusse, ütles ta: „Uskusime nimelt, et teie meid enam vennakese pärast ei armasta ja sellepärast röövisin Edithi.“ „Röövisid? Mis see tähendab?“ Vahepeal olid nad urt-

siku juure jõudnud. Nõrk valguskiir langes aknast ja valgustas õiseid kuuski.

Täis uhkust seletas väike Ervin: „Ta on seal sees.“ Isa vaatas läbi akna. Edith oli kirjus pearätikus seinale langenud ja magama jäänud. Laual põlesid veel kütinlad. Kui isa sisse astus, avas Edith silmad. „Sa oled nüüd lunastatud,“ seletas Ervin. Isa, kes juba kõige pahemat oli oodanud, viis lapsed tagasi, katsudes asjatult teada saada, mis see kõik tähendas. Ervin kordas ikka jälle, et nad uskunud, et vanemad nüüd ainult veel vennakest armastavad, ja sellepärast olevat ta Edithiga abielluda tahtnud.

Emma süleles ärevalt Edithit, Ervin seisis

trotslikult juures ja ootas karistust. Selle asemel läksid vanemad kõrvaltuppa, kuna lapsed hakkasid sööma. Siis seletas neile isa valjult, mis hirmu nad temale ja emale teinud, kes ometi oma kolme last ühesuguselt armastavat, kuigi kõige väiksem nüüd kõige rohkem hoolitsemist tahtvat, aga nii väikesed olevat nad ise ka kord olnud, ja nad pidavat nüüd kõik ühiselt väikest armastama. Edith hakkas ägedalt nutma, Ervin häbenes väga. Kui lapsed jälle üksi olid, küsis Edith: „Kas oleme siis nüüd veel kihlatud?“ „Endast mõistetavalt, kuid salaja,“ vastas Ervin, jälle täielikult seisukorra peremees.

Sirelite aegu.

Jaan Lean.

Kiirelt kaob elu, ent tuhatkord kiiremini veel sirelite õitsmisaeg. Kevade aeg, ilu aeg, töö aeg, inspiratsiooni aeg, rõõmu ja laulu aeg, — ilusate mälestuste aeg.

Sirelite aeg . . . Vanadele meeldib noorusaegne lahkumine armsamast . . . sireliteaegu. Jäi lehitama kaunis neiu talundiaia sirelipõõsaste alt . . . Hiljemgi veel, aastate hajuvas reas, tuleb meele too kevadine pilt. Nii selgesti meeles veel lehitav neiu, seismas tasasest tuulest kõikumandud sirelipõõsaste all . . .

Noorile töötab too looduse õitsengu aeg hääde lootuste täitumist.

Sirelite aegu vaid, kuulake! sosistab kevade kohin kõigile tasa, nii tasa kõrvu:

ilusaimadki lootused võivad täituda, ent selleks on tarvis tööd, palju tööd! Ja kuidas nüüd keegi töötada jõuab, sedamööda saabubki õnn.

Kuna inimesed kõik seisavad lootuste täitumise eel ja töötavad, siis märkamatu kaob too lühike, õnnestav sirelite aeg, jah, tööaeg.

Ilkan oma lootuste täitumist ja sellepärast töötan. Olgu aeg veel ilusam sirelite ajast, või meelitagu parimad lillelõhnad mind. Ma töötan oma sihile jõudmiseks. Keegi ei saa muuta minu sirelite aegu teatud otsust.

Tean: on lähenemas siht!

Külm kevad.

H. Rikand.

*Liig kaua ootsid raagusseivail puil
Kehv-väiksed pungad soojemat momenti,
Et paisutada jõudu, mis neil anti
Eelseivaks ärganguks ju mõõdund sügiskuil.*

*Kuid haldjas ihaldef ei tahtnud saabuda.
Kes teab, kus ilmaääres ümber uifis.
Külm aga iga kasvu kängu köifis, —
Näis: puhkemisest tuleb loobuda.*

*Ja päike sammus just kui süüdlasena,
Ning helkjas nõel ei kraadiklaasis kerkind. —
Kui oleks meeleheide päevi märkind,
Tusk ajusse nii tikkus hullusena.*

*On's asjata kõik tungid, ponnistused?
Ei, ei! Näe, kõige kiuste elutabe
Ju läbi murrab; õied, haljus mahe
On ärkamas, kui õnne unistused.*

*Õil valgeil avanevad mutnasilmad
Täis unelmaid, fäis suuri igatsusi,
Täis südamete leeki, põlemisi . . .
Kuid ometi on ilmad külmad, külmad,*

*Õvilu paneb keha lödisema,
Jääkülmalt uduaur maapinnast ukkah.
Kus ometi küll suvesoojus puhkab,
Et ta ei sunni külma faganema!*

Meeletu mees.

Romaan Saksa keelest.

6

Kui arst õhtul tagasi tuli, oli Kora juba toa õigeks haigetoaks ümber muutnud. Kõik, mis ta vajab, kirjutab ta sedelile ja pani sedeli kotta. Sealt tõi ta hiljem ka kõik, mis tarvitas, tupp. Söögidki vahendati sel teel ja Marie ustavusele kindel alles, osutus see sissesead heaks.

Dietrit oli ta aknast näinud Anna selt-sis viibates lahkuvat ja linna sõitvat; ta teadis, et laps maanõuniku proua juures oli häis kätes.

Kora tasane talitus ei eksitanud haiget põrmugi. Arnd magas palju, ja kui ta kord aga silmad avas ja toas nägi saledat, valget inimest, heljus iga kord sügava õnne helk ta väsinud näost üle. Raudse energiaga pidas noor proua kinni tundidest, mil ta tema pidi äratama kõri kuristama. Ta süda põles kaastundest, kui Arnd sügavast unest üles heitus, aga Kora teadis, milline hädaoht Arndi ähvardas, ja ei lasknud end siis valekaastundest eksitada.

Kruse oli õhtuse leiuga rahul. Kõri ummistus ei olnud kasvanud ja palavik ei tõusnud üle lubatud kõrgusest. Ta pinseldas haige kaela, aitas teda ööseks paremini asetada ja jäi haige juurde, kuni Kora oli õhtust sõunud. Suure sirmi abil oli Kora enesele eraldanud erilise nurga. Sinna läks ka arst temale ütlema, mida ta haige kuuldes ei tahtnud ütelda, kes rahutus poolnes viibis.

„Pea juhtima teie tähelepanu sellele, et kriis, mida oodata võib täna öösel või homme, saab olema väga raske. Otse sellised tugevad loomud nagu Arnd reageerivad kõvasti ja oodata on rasket pööret. Aga kuna ta süda on terve ja kõva, siis ärge väga ehmatage. Tulen hommikul vara ja jään peagu kogu päevaks siia, et alati olla teil käepärast.“

Kora pigistas tänulikult tema kätt. Nii vahva kui ta muidu oli, nüüd, mil ta teadis, et Arnd teda ei silmitsenud, paistis ta silmist ometi suur hirm.

„Olen ju nii õnnelik, et teie meil olete, armas sõber!“ sosistas ta.

Kruse silmitses teda imetleva osavõtuga.

„Teie olete üks neid naisi, nagu meie arstid neid haige juurde soovime,“ ütles ta soojalt. „Teie viis Arndi elujulgust tõsta on ka seerum ja minu omast mitte põrmugi halvem. Loodan, ülehomm on ta pääsnud,

see vaene mees; oleks ta vaid kaks päeva varem koju jõudnud, asi ei oleks olnud nii raske!“

Ta vaatas sõbra veel kord läbi ja lahkus.

22.

Kora kattis lambi kinni, tõstis mugava tooli voodi ette ja istus nii, et haige tal oli silmade ees. Ta jäi riidesse, ainult oma pak-sud juuksed oli ta vallandanud ja kahte plehti põiminud, et hoiduda peavalust.

Kui ta Sydovi pärast keskööd kord jälle äratas, silmitses see teda rahutuilmil

„Kas sa siis magama ei heidagi, Kora?“

„Ei, Arnd, ma pole väsinud,“ vastas Kora rõõmsasti.

„Ma ei jõua ikka veel taibata seda imet, et sa viibid minu juures,“ sosistas Arnd.

„Aga sa pead mulle veel kord ütlema: kas sulle minu ravitsemine ei tee tõesti raskust?“

„Mitte vähematki, Arnd, seda kinnitan sulle pühalikult. Minu arust on see endast-mõistetav ja sa ei pruugi oma vaest pead sellepärast mitte vaevata. Mis ma teen, seda ma teen südamest hea meelega. Ja nüüd maga jälle, kuni ma kui piinaja su uuesti äratan!“

Ta valmistas elektrikeetjal kanget kohvi, aga jõi seda vaevalt — mure hoidis ta valvel, nii et ta erutust ei vajanud.

Nii väga kui ta hirmsat mõtet eemale tõrjus, et haigus võiks võtta raske pöörde, neil tundidel kesköö ja hommiku vahel kasvab ta hirm hiigelsuureks.

Talle oli juba ammu selge ta armastus Arndi vastu, aga millise tugevusega see tunne teda valitses, teadis ta alles nüüd, mil ta tema elu eest kartis.

Arnd jäi silmanähtavalt väsinumaks, mida lähemale hommik jõudis. Ainult vaevu suutis ta teda äratada ta tarduvusest ja kuristamisele viia. Ta nägi nimetu hirmuga, kuidas Arndi nägu sisse langes ja vahakarva kahvatuse omas. Eeteritilgad, mis Kruse talle jätnud, elustasid haiget lühikeseks ajaks, siis aga suurenesid jällegi kollapsi tunnused, mida arst oli ennustanud. Kella seitsmeks oli haige seisukord nii hirmutavalt muutunud, et Kora helistas ja Mariele, kui see ukse taha tuli, käsu andis dr. Kru-set kohe telefoni kaudu appi kutsuda. Ta-gasi minnes voodi juurde, hõõrus ta haige

oimukohti ja südame alust Kölni veega ja jootis talle sisse kohvi ning konjakit. Aga Arnd neelatas vaevu ja ta käed näisid külmenevat.

„Arnd, Arnd!“ hüüdis noor proua ja võttis haige oma ääretus hirmus käte vahele.

Nüüd avas haige silmad — värin hoovas ta kehast läbi; oli näha, et ta kõik jõud koondas.

„Kora, ma armastan sind, ma armastan sind!“ sosistas ta. Siis vajus ta pea tagasi — ta oli minestunud.

Vallatud hirmust, pidas Kora ta ümbert kinni ja viibis veel nõnda, kui arst kohale jõudis. See sai asjast kohe aru.

„Hallo, hallo!“ hüüdis ta juba lävel kohkudes, võttis oma abinõud ja süstis sõbrale kampverit. Kontrollides pulssi, noogutas ta rahulolles, võttis haige Kora käte vahelt ja asetaski ta voodisse. „Jõudsin just parajal ajal!“ ütles ta. Ta oli olnud juba enne telefonilist kutset teel haige juurde.

„Hei, poiss, mis ~~amatusi~~ sa teed? Kas sa ei võinud oodata minu tulekuni, et mitte tekitada oma vaeses prouas sellist ärevust?“ ütles ta Sydovile julgustades.

See avas silmad ja vaatas tuhmilt ~~ringi~~. Nähes Korat, kes ta kätest kartliku õrnusega kinni hoidis, ~~ämbas~~ väsinud naeratus ta suule.

„Nii, nüüd anname lonksu konjakit — proosit, head tervist! — ja jätame ta siis ~~rahu~~, et ta võiks mõelda oma elule. Tulge, proua Kora!“

Energiliselt tõmbas väike arst Kora sirmi taha akna lähedale. Teda toolile surudes ütles ta:

„Ma palun tungivalt, et nüüd mõne tunni puhkaksite — sellest ei ole meile vähematki kasu, kui teie nüüd ka veel haigeks jääte!“

Ta läks Sydovi juurde tagasi. Korat aga valdas selle hirmsa närvide pingutuse järele vabastav reaktsioon. Ta peitis näo käte vahele ja hakkas kibedasti, aga vaikselt nutma.

23.

Kaks nädalat hiljem tohtis patsient voodist esimest korda lahkuda. Ta oli võrdlemisi ~~rahu~~ toibunud.

„Kunsttükk — sellisel ~~avitsusel~~!“ ütles Kruse alati, kui ta paranemise edu nentis. Arst oli teda ometi kaunis kaua voodis hoidnud, et hoiduda mõne kõrvalhaiguse võimaluse tekkumisest. Aga et Sydov vähematki ei näidanud ülestimulatsiooni suhtes, siis oli Kruse eile korraldanud:

„Homme tõused! Oled juba ammu nii

kaugel, et võid voodist väljuda. Tahtlikku laiskust ma ei salli, öde Kora. Kui ta homme ~~ise~~ ei tõuse, siis visake ta halastamatult välja!“

Kora oli säravas helevuses, kui ettevalmistusi tegi mehe tõusmiseks. Ta oli diivani lükanud akna lähedale ja oma toast tuua lasknud pehmed vaibad ja padjad.

Nüüd avas ta Sydovi palvel hiigelsuure pesukapi, et sealt kõik tarvilik välja võtta.

„Igakord, kui me sulle möödunud kahe nädala sees siit pesu võtsin, on mind üllatanud ja ~~imelena~~ pannud mitte ükski siin ladus seisvad varandused, vaid ka eeskujulik kord,“ ütles ta. „Kardan, et enamiku härrade pesukapis asi mitte selline ei ole. Kõigi kaelasidemetete sorteerimine nende värvide ja sortide järele näiteks siin uktsel on minu arust otse ~~ideaalne~~ ja ma tahan omagi kapis selle eeskuju järele käia.“

„Palun,“ ütles Arnd naeratades. „Pea mõõnma, et mul hea pesu suhtes nõrkusi on.“

„Nagu minulgi,“ ütles Kora. „Nii siis tahad nüüd saada pyjamat?“

„Palun. Need seisavad keskmisel ~~ringil~~“

„Näen juba, näen juba ja olen nagu pimestatud.“ Ta lõi käed kokku. „Milline rikkus, — milline värviküllus! On hämmastav ja ~~imelise~~väär, et sa seda lüksust sooritad vaid ainult oma tarbeks ja oma ~~hädas~~meele rahulduseks, — või?“ vallatult venitas ta seda küsimust ja vaatas ~~ringi~~ temale.

„Kora!“ katkestas Arnd ~~rahu~~ ja punastas seda ülemeelikut nokkimist kuuldes.

„Olen juba vait, Millise neist toredustest pean sulle nüüd andma?“

„See jäägu sinu teha. Sinu maitse on ju kõigest ülim!“

„Kuid sel alal täiesti proovimata! Olen valikuga lausa hädas, Arnd — see reseedarüheline valge äärega oleks praegusel aastaajal sobiv, aga sina oled ~~roheline~~ jaoks alles liig kahvatu! — Mis oleks selle tuihalliga, millel kirsipunased nõõrid? Või ei, — see siin, toorest siidist, palistatud türkisinisega — see on õige. See ~~riietab~~ sind vististi võrratult!“

„Mina leian, et see on hirmus, kui minu abitust nüüd kasutatakse minu hulga nõrkuste hulgast veel viimastegi päevavalgele toomiseks!“ ütles Arnd etteheitvalt, kui Kora pyjamaga ta voodi ette tuli.

Kora hakkas heledasti naerma.

„Tõesti peab sind, vaene mees, kahetsema, seda enam, et sa ei saa kätte maksta. Minul ~~hüüsid~~ pyjamaid ei ole, vaid on üsna

lihtsad hommikukuued, mille kohta kõige paremgi tahte juures midagi ei saa ütelda.“

„Oo, küll minul juba oleks ütelda, kui aga tohiksin!“ ohkas Arnd. Ta pilk viibis võlutuna naise naerval näol.

„Sa oled juba mõni päev nii säravas helevuses — täna otsekohe ülemealne, Kora, nii et ma tihti arvan kedagi teist nägevat. Kas tead ka, kui võrd paremini see sulle sobib kui sinu endine tõsine ja mõõdukas ülalpidu? Lasen ennast meelsalt sinul pilgata, kui ma sind vaid ~~roõmsana~~ võin näha.“

„Minu hea tuju on ju ometi väga arusaadav,“ vastas Kora ülemealikult. „Täna on ju viimane päev, mil sa oled täiesti minu meelevalla all. Homme tohib Schröder jälle sinuga vestelda, kui ka vaid akna kaudu, sellepärast pean olema väga tubli, et sa minu peale ei võiks kaevata!“

„See hädaoht varitseb küll,“ ütles Arnd naeratades. Ja silitas kergesti ta kätt.

„Nii, — nüüd poe agar ~~ruttu~~ oma siidissel! Vaevalt jõuan kannatada, et sind selles saan ~~meeldida~~!“

Ta läks aknanurka ja Arnd hakkas ~~meeldima~~, pikkamisi ja väsinult, aga see edenes ~~kiire~~ kui ta arvanud. Valmis saades ütles ta:

„Kora, pean paluma abi. Seista võin ma üsna hästi, aga ma ei sõanda veel astuda.“

Kora seisis ta ees. Ülemealikns oli ta näolt kadunud, tõsise ~~roõmuga~~ silmitses ta oma meest.

„Junal tänatud, et jälle oled nii kaugel, Arnd! Aga toetu kõvasti minule ja tule diivani juurde. Seismine väsitab sind.“

Ta astus tema kõrvale ja tõmbas ta käevare oma õla ümber. Nii saatis ta tema diivani juurde, kuhu Arnd kohe vajus.

„Oi, oi, kui nõrk ma olen! Haigus on mind ometi väga kurnanud,“ ütles ta. Kora aitas teda mugavalt ~~istuma~~, mässis talle vaibad ümber ja tõi talle klaasi portveini. Siis tõi ta oma tooli tema kõrvale ja ~~istus~~ sinna.

„Roõmustan, et oled nüüd mäest üle jõudnud, Arnd!“

„Mina mitte!“ pomises see.

Hämmastudes kummardas Kora tema juurde.

„Mis? Sa ei roõmusta, et terveks saad, Arnd?“

„Ei!“ ütles see. „Vastupidi — värisen iga päeva pärast, mis mind lähendab paranemisele.“

„Aga Arnd!“

Sügavaima ~~ime~~stusega silmitses Kora teda

tarretult ja võttis ta käest kinni. Arnd pidas seda kõvasti oma käes.

„Kora,“ ütles ta poolvaljusti. „Kuni ma olen haige, seni oled sa minuga üksipäi; ma võin sulle igal päeva- ja öötunnil näkku vaadata, ja sina oled minu vastu nii hea ja armastusväärne, nagu ma seda oma kõige julgemais unelmais ei ole julenud mõelda, peagu sama hea kui Dieteri vastul. Ma õnnistan haigust, mis mulle on toonud niipalju teenimata ja aimamata õnne. Kui jälle olen terve, siis tungib tuhandeid takistusi meie vahele ja ma olen nende vastu võimetu. Kõige pahem on: sina muutud siis jälle tõrjuvaks daamiks, kes vähemagi sooja hingeliikumise valjult tagasi lükkab ja keda ma päevas ainult mõned minutid saan näha. Seda suutsin juba varem vaevalt taluda, nüüd aga ma tean, missugune teine sa võid olla, ja ma ei suuda varemat seisukorda üldse enam taluda. Kui ma vaid mõtlen pahale naeratusele, millega sa minu pahimaist vigadest üle vaatad, siis ma värisen. Nii siis pead sa mõistma, et ma oma tervenemisest ei või ~~roõmu~~ tunda!“

Ta peatus. Ja kui Kora ei vastanud, vaid vaikides, nagu seesmiselt võideldes, oma ette vahtis, jätkas ta tõusva ärevusega:

„Kora, ma palun sind, seleta mulle vaid see ära: sa oled headus ise kõigi ~~inimeste~~ vastu, — Dieter, Krused, Schröder, teenijad ja ~~isegi~~ võõrad leiavad sinult osavõttu ja arusaamist, — miks jätad sa minu üksipäi välja? — Sinule ei ole ükski solvamine liig suur, et minu katset, meie vahel arusaamist tekitada, juba ~~idus~~ lämmatada, ja ometi — ma nõuan ju nii vähe: — pisut usaldust — pisut lahkust, ainult mitteseda hirmsat külmust ja ükskõiksust. Ah, kes mulle veel aasta eest oleks võinud ütelda, et ma ühelt naiselt kerjan kaastunnet!“

Ta pani käed sügavas meeleliigutuses silmadele ja ta huuled tuikasid kibedamas meeleheites.

„Arnd, aga Arnd!“

Kohkunult kummardas Kora tema kohale.

„Kuidas võid sa end ometi nii ärritada? Ma palun sind, ~~rahustu~~! See ärevus teeb sulle tingimata kahju ja pole tarvilik. Pärast nende ühiste päevade läbielamist ei või meie üksteise vastu ju ~~fiial~~ enam võõraks jääda, see on ju endastmõistetav!“

Ta võttis Arndi käest mõlema käega kinni.

„Olen lasknud sul kõik ütelda, nüüd pead ka mind kuulama, Arnd, ja ei tohi selle

juures teha õnnetut nägu,“ jatkas ta vaikse naeratusega. „Kõige pealt luban sulle pühalikult, et sa enam ei tarvitse kadestada ei Kruset ega Schröderit ega kedagi võõrast. Tahan nüüd asetada sind Dieteriga ühele järjele, ka kui sa oled täitsa terve!“

Arnd tõstis pead. Uurivalt tungis ta pilk Kora silmadesse, mille põhjas Dieterit nimetades jälle vaikne ülemeelikus säras.

„Seda lubadsa pikema jututa, Kora? Aga kas jõuad seda ka pidada? Selle juure kuulub ju ka see, et ma vahete vahel, nagu praegu, sinu kätt peos hoian ja sulle üldse tohin läheneda, aga mis siis, kui sinu vastikus nende puudutuste juures uuesti ärkab? Sa ei tea, ei või teada, mis tähendab sinu kõrval elada ja mitte tohtida puudutada sind-sõrmeotsagagi.“

Noor proua oli punastanud.

„Pean sulle ütleva,“ kõneles ta, „et ma olin muutunud ju enne sinu haigust. On, nagu oleks printsi jälle nägemine kogu haiglasel tunded jälle juhtinud normaalroobastele. Ma ei saa nüüd sugugi enam aru, kuidas ma enese tolle vastiku loo läbi üldse lasksin nii vallutada. Sellejuures aga langeb ka raskesti kaalule see, mis sa too-kord mulle läbirääkimisel ütlesid. Ma olen selle üle palju, palju pidanud järele mõtlema, Arnd, ja olen siis jõudnud hoopis uuele arusaamisele, mis mutervendas. Oleks selle sulle juba varem meelsalt selgeks teinud, aga esiteks olid sa harva kodus ja teiseks polnud mul julgust. Olen sellistes asjades nii abitu.“

Tookord — pühapäeval Vingimäel — oleksin juba meelsalt sinuga käsikäes toredat hommikut nautinud, aga ma lihtsalt ei teadnud, kuidas seda alata.“

Ta peatus hetke ja jatkas siis, Arndile uurivat pilku heites, pikkamisi:

„Kui sulle tähtjas on lahke, õelik toon, siis võin sulle kõik lubada, mis sinna juurde kuulub.“

Kora sõnu kuulates oli Arndi näol sündinud imetaolik muutus. Ta silmad sädelesid ja õnnelik naeratus helkis ta näol, kuna ta ise põnevalt kuulas.

„Kora!“ ütles ta tormilikult, niipea kui teine lõpetas. „Nüüd poie mul enam midagi terveks saamise vastu öelda. Pooleldi olengi seda juba selle õnneteate tagajärjel.“ Ta sirutas end. „Ah, millist elujulgust see annab! Mul on, nagu pääseksin mingisugusest nõidusest.“

Tema hääl omas tõsise, innuka kõla, kui ta jatkas:

„Sa ära karda, Kora, et ma iial üle as-

tun neist piiridest, mis sa mulle määrad. Vististi ei pane ma mängule seda usaldust, mis sa mulle nüüd kingid, sest see on minu ülim varandus.“

Kora pea vajus rinnale; vaikse meeleliigutuse naeratus seisis ta silmis, kui Arnd ta kää võttis, selle õrnalt oma huulte surus ja siis oma põse selle vastu toetas. Ta istus üsna vaikselt, silmad unistavalt suunitud aia lilleilule, mis seisis akna taga.

Kui ta tüki aja pärast jälle oma patsiendile vaatas, oli see sügavasti uinunud. Ettevaatlikult tõmbas ta oma kää tagasi ja süvenes siis blondi mehepea silmitmisele nii anduvalt, et iga nägija tõsiselt oleks kahtlema hakanud tema „õelikus“ armastuses.

24.

Mõni päev oli Sydovile pärast seda läbirääkimist möödunud väga rõõmsasti ja rahulikult. Siis ärkas ta kord lõunauinakust ja nägi Korat Krusega akna juures elavas jutus.

„Millise vandeseltsi ma avastan!“ hüttis ta lõbusasti.

Nad naersid ja tulid ta juurde.

„Lõpetasime parajasti. See oli sinust väga taktiik, et alles nüüd ärkasid!“ ütles Kruse kuivalt.

„Lase ennast vaadata, vanapoiss: Suurepärane! Olid alati tubli poisi pilt, aga nüüd — selle huvitava kahvatusega — eks leia teiegi, proua Kora, et ta otse hävitava mulje jätab?“

„Häbematu!“ hüttis Arnd tehtud pahameelega.

Kora aga ütles naerdes:

„See oleneb peamiselt muinasloolisest pyjamast, doktor. Isegi frakis ei avaldata nii raffineeritud mõju kui selles pyjamas, millel on sinine kaeltagune, oma blondpeaga. Ei tea, kes talle küll selle luksusliku riideaitas välja valida? Kas teie seda ehk ei tea, armas sõber?“

„Mina kindlasti mitte!“ kinnitas Kruse muiates ja tõmbas pea õlgade vahele, nähes sõbra avameelset kohmetust.

„Nähtavasti arvate mind juba väga terveks, et vaeva näete mind vihastades,“ pahasand Sydov, kuid naeratas selle juures, sest Kora istus ta kõrvale ja silistas rahustades ta juukseid.

„Nii siis, mu armas: Oled nii hästi koonud, et teeme sinu vangipõlvele lõpu ja saadame su reisile. Olen mõtelnud mõnele sanatooriumile, aga sinu proual on nii palju parem kavatsus, et ma selleski asjas tema paremale arusaamisele alistun. Tema tahab sind saata Taunuse mägedesse oma mõisasse.“

(Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Iga algus on raske.

Mu sõber kirjutab lühijutte. See ei ole iseenesest midagi imestamisväärset. On palju imelisem, et ta end selle tegevusega hästi elatada suudab. Hiljuti sõitis ta Daimler-sõidukis mu ukse ette.

„Kuidas läheb!“ küsis ta jutukalt.

„Täna, halvasti,“ vastasin. „Viimasel ajal ei taha ükski toimetus mu töid avaldada. Kas ei ütleks sa mulle oma äritriki, et mu jutud mitte tasuta läbi elu ei rändaks?“

„Mäita mulle kord ühte oma töödest,“ käskis mu sõber. Ulafasin oma loomingu ja ta luges: „Sügis-päike maal is värisevaid rõngaid samblale ja libises õrnalt üle närtsinud lehtede, mis olid väsinult maha varisenud.“

„Vaata,“ ütles mu sõber. „Su luhtumiste põhjus peitub selles alguses. Selle esimese lause järele ei loe ükski toimetaja ja ka ükski lugeja enam edasi. Kõige tähtsam jutt on esimene lause. Ta peab inimesist kinni haarama, peab neile kohe näkku kargama. Peab neid sundima lekitüüri lõpetama. Tahan midagi sinu heaks teha. Siin on sinu jaoks mõned suurepärased alguslaused. Sul vist ei ole raske igatühe juure vastavat juttu leida. Asi peaks ju päris neetud olema, kui sa siis haljale oksale ei pääse.“

Ta ulatas mulle ühe poogna märkmetega ja sõitis minema.

Nii aga käisid mu sõbra, lühijuttude autori, laused:

1. „Usun, siin on midagi juhtunud,“ ütles John Garrick, kui leidis oma teenri, tropp suus ja seotult esikust.

2. „Teie avaldate minusse mõju,“ naeratas krahvinna, seal lasi Gaston teda õlga.

3. „Kas armastad mind tõesti?“ küsis Maud, kuna Fred varastas ta käsikotist tuhande-dollarilise pangatähe.

4. „Pea seda naist täpsemalt tundma õppima,“ mõlles naistemõrtsukas ja hakkas korjust tükeldama.

5. Defektiiv rebis kurjategijal maski näolt ja nägi et oli oma naise vangistanud.

Kuidas mind need imeilusad laused inspireerisid, ei tarvitse ma vist tõendada. Igatahes tasusin eile esimese osamaksu oma auto eest.

Vanasõnad.

Õpetaja rääkis vanasõnadest.

„Kõik ei ole kuld, mis hiilgab. Kes ütleb mõne näite?“

Hütab Hansi: „Teie püksid, härra õpetaja!“

Maalaval.

„Ühtesin teile ju, et peate tulema lavale kasukas. Siis see mängib ju Arhangelis kesk talvel.“

„Mul ei ole kasukat, härra näitejuht, aga ma ajasin endale kolm särki selga!“

Maakera keerleb.

Isa istus perekonna keskel lauas. Perekond sõi kartuleid kasmega, isa sõi parajasti anereit.

„Isa? Kas maakera tõesti keerleb ümber oma telje?“ küsis vanem poeg.“

Isa noogutas: „Jah, keerleb, mu poeg.“

„Aga kui maakera keerleb, siis keerleb ju ka linn?“

„Ka linn keerleb, mu poeg.“

„Aga, isa, kui linn keerleb, siis keerleb me majagi?“

„Tõsi, mu poeg.“

„Aga kui maja keerleb, siis keerleb ka see tuba?“

„Keerleb, mu poeg.“

„Aga kui keerab tuba, siis keerleb ka laud?“

„Ka laud keerleb, mu poeg.“

Nüüd ütleb poeg: „Isa, kui laud keerleb, siis peab anereis kord ometi ka minu juurde jõudma.“

„Kui raamatupidaja ei tohi teie ju ärisse ilmuda ajamaia habemega!“

„Ma jätan habeme kasvama, härra direktor.“

„See peab sündima teie vabal ajal, aga mitte siin äris.“

Härra Sasik on vaevalt saanud astuda restoraani, kui uksehoidja talle juba järele ruttab: „Mu härra, teie koer ei tohi siia sisse tulla.“

„See ei ole minu koer!“

„Aga ta jookseb teile ju järele.“

„Seda teete teiega ja pole ometi minu koer.“

„Mis andis teile teie direktor teie sünnipäeva puhul?“

„Kätt!“

Moodne abielu.

Kosjasobitaja: „See daam siin oskab autot juhtida, tennist mängida, sõuda, ujuda, vehelda ja on ka lendurikursuse lõpetanud!“

Kosjakandidaat: „Suurepärane, selle ma võtan! Selle eest oskan mina keeta, olen kodune ja tunnen majapidamist!“

Külastage

H. Feischneri

1. järgu kohvikut.

Oma kondiitriäri.

Tallinn, Harju 45, telef. 445-00.

FOTO-ATELJEE

Kuninga tän. 1

Moodsad kunstilised
portreed, grupid, suurendused;

Tehnised ja reklaam-võtted.

Fotoamatööride võtete asjatund-
lik väljatöötamine.

Mõõdukad hinnad.

Kirjuseep

„MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas
esimese järgu tarbaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt
vähem.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes
jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit
„MARMOR“. Ilma selle templita ei
lase vabrik ühtki tükki müügile.

Seebi- ja soodavabrik

PH. VAHTRIK ja J. MOOSTE,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

Meie lugejatele.

Kaugelt suuremal määral kui eelmistel aastatel avaldame „Romaani“ avaliku elu tegelaste ja ka iga teise lugupeetud kodaniku pilte nende tähtsamate päevade, 50, 60, 70, sünnipäeva, hõbe- ja kuldpulmapäeva, surma jne. puhul

Esimeses järjekorras tahame tutvustada laiale rahvahulgale meie avaliku elu tegelasi. Ajalehtede, kõneluste jne. kaudu tunneme meie paljude riigi-, omavalitsuse, poliitika-, kooli-, majanduse- ja teiste avaliku elu tegelaste ja ka harilikkude lugupeetud kodanikkude nimesid. Heameelega tahaks vist igati meelst näha isikut, kellele kuulub see tuntud-kuuldud nimi.

Algavast aastast hakkas ilmuma „Romaanis“ „Eesti avalikkude tegelaste kalender“ sünnipäeva järjekorras, mille koostanud H. Haljaspõld koguteose „Eesti avalikud tegelased“ põhjal, koos piltidega. Pilte avaldame sellel määral, kuidas on meil võimalik olnud neid saada avaldamiseks.

Iga kuu algul ilmub numbris ilmuvad nende pildid, kelle sünnipäev on 1.–15. kuupäeva vahel, kuna kuu keskpaigas ilmuvad nende pildid, kes on sündinud 16.–31. kuupäeva vahel.

Palume meie lugejaid meid selles ettevõttes lahkesti toetada ja saata meile aegsasti avaldamiseks kõigi avaliku elu tegelaste pilte. Samuti palume saata meile ka teiste lugupeetud kodanikkude pilte nende tähtsamate päevade puhul ühes lühikeste elulooliste andmetega, mille eest ütleme juba ettekõigile parimat tänu.

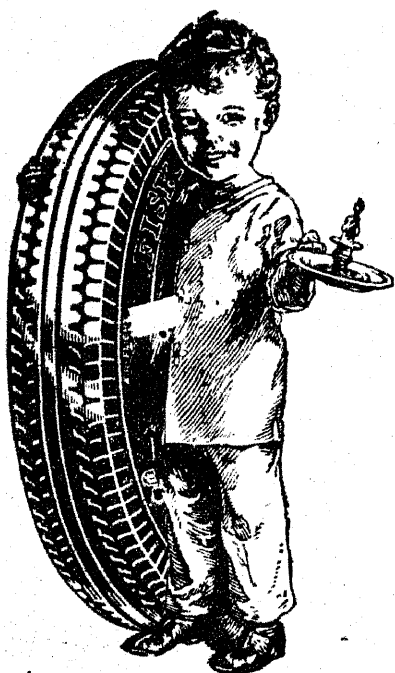
„Romaani“ toimetuseks.

FISK

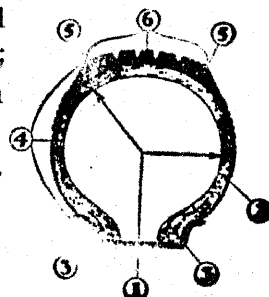
Air Flight (õhulsõidu)

põhimõttel ehitatud

**auto- ja mootorratta kummid omavad 7 eri-
parimust**

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel auto-kummil;
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-serv;
- 4) Suurendatud küljepind võimaldab pehme sõidu;
- 5) Kummi jooksupind on põia laiune;
- 6) Libisemishädaohuta jooksupind;
- 7) Air-Flight kummide ta-sakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja :

O/Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13.

Telefon 437-18

**Time To Re-tire
GET A FISK!**

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Müüjad:

TARTUS: A.-S. Jaan Malm, Poe tän. 9, telef. 4-71.

NARVAS: N. Mägi, Peetri plats, telef. 1-06.

JÕHVIS: Aleks. Schmidt, telef. 6.

RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-03.

VALGAS: Vilh. Trauss, Kesk tän. 11, telef. 1-63.

TÕRVAS: Joh. Siilak, Valga tän. 1, telef. 61.

VORUS: Paul Laamann, Jüri tän. 5, telef. 54.

PÄRNUS: Karl Viks, Kuninga tän. 38, telef. 5-49.

V 30
2